

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1025.

CHICAGO, ILL., 5. MAJA, (MAY 5), 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Katolicizem in druga verstva v ameriški politiki.

Sacco in Vanzetti ter njuna obramba.

Naše podporne oranizacije z ozirom na bodočnost.

Dva tisoč konzumnih zadrug v Zed. državah.

Za varčnost premogarjev pri delu.

Izobraževalna akcija J. S. Z.

Površnost in umori.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Jovo v Zagreb, Jovo iz Zagreba (West Newton).

Volitve, priredbe in drugo v Sheboyganu. Napredna društva in "Proletarec" (Springfield).

Prihodnja priredba kluba JSZ. v Barbertonu. Prispevki za pokritje izdatkov prvomajske številke.

Kampanja za razširjenje "Proletarca".

Agitatorji na delu.

Zapisnik 15. konference JSZ. v Pennsylvaniji.

Nekoliko zgodovine kluba JSZ. v Barbertonu.

Priredbe klubov J.S.Z.

Listu v podporo.

Za Sacco in Vanzettija (Little Falls).

Jernejevo jamranje (Lawrence, Pa.)

NAŠI ODRI.

Po "Lirinem" koncertu.

Predstava "Hrbtenice" v Barbertonu.

Dramatika v Collinwoodu.

"Seljačka buna" v St. Louisu.

Zanimiva predstava u Chicagu.

Prvomajska priredba kluba št. 1 dobro uspela.

RAZNO.

Divji plameni (Tone Seliškar).

Zakaj joka (I. Vuk).

Kako je kmet Izjanov premagal hudiča.

Vačipci.

Seznam priredb slov. organizacij v Chicagu.

Slovenski delavski dom v Collinwoodu (slika).

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.

Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

CENIK KNJIG

ki jih ima v zalogi Proletarec.

LEPOSLOVNE KNJIGE, ROMANI, POVESTI IN ČRTICE.

AGITATOR, (Janko Kersnik), vez.	1.00
AMERISKI SLOVENCI, (izdala SNPJ.), ameriška zgodovina, zgodovina SNPJ in slovenskih naselbin. Ilustrirana. Vezana v platno	\$5.00
BEDAKOVA IZPOVED, broš. \$1., vezana	1.50
BEG IZ TEME, (ruski pisatelj), broširana \$1.25, vezana	1.75
BHLE NOCI-MALI JUNAK, (F. M. Dostojevskij) povesti, broširana	.55
BLAGAJNA VELIKEGA VOJVODE, roman, broširana	.75
BILKE, povesti, broširana	.45
BOJ ZA PRAVICO, povest, vezana	.75
BOY, (Lois Ooloma), roman, 269 strani, broš. 35c, vezana	.50
BREZ ZARJE, (Milan Pugelj), 176 strani; trdo vezana	.90
ČETRTEK, (G. K. Chesterton), fantastičen roman, vezana	.75
ČRNI PANTER, (Milan Pugelj), črtice, broširana	.75
CVETKE, šopek pravljic	.20
CYKLAMEN, (Janko Kersnik), vez.	1.10
DEČEK BREZ IMENA, (V. Levstik), vez.	1.20
DETELJICA, povest, broširana	.45
DEVETI JANUAR, (Gorki) broš.	.25
DON CORREA, (G. Keller), roman	.25
DORE, (Dr. Ivan Lah), povest, vezana	.45
DR. HINKO DOLENEC, zbrani spisi, broš.	.60
DVE SLIKI, povest, broširana	.60
FAROVA KUHAČICA, (J. & Baar), povest, broširana	.75
FILIZOFKA ZGODBA, (Aloja Jirasek), broš. 40c, vezana	.50
FRANČKA in drugo, povest broširana	.40
GADJE GNEZDO, (Vlad. Levstik), 219 strani, broš. 75c, trdo vezana	1.00
GOLEM, (G. Meyrink), roman, broš. 75c, vezana	1.00
HEPTAMERON, (Margareta Valois), povest, broširana	.40
HUMORESKE, GROTESKE IN SATIRE, (VI. Azov in Teffi), broširana	.60
IGRALEC, (F. M. Dostojevskij), broširana, 264 st.	.75
JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair, prevel I. M.) vezana v platno	\$1.00
JUG (P. Chocholoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana 85c, vezana v platno	1.25
JUNAK NAŠEGA ČASA, (M. J. Lermontov), broširana	.75

JURKICA AGICEVA, (Ka. Šandor-Gjalski), povest, 360 strani broširana 75c, vezana v platno	1.00
KAJ SI JE IZMISLIL DOKTOR OKS, (Jules Verne), broširana	.35
KAZAKI, (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	.75
KONFESIJE LITERATA, (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana	.75
KRES, letnik, 1922 lično vezan	1.50
KUHINJA PRI KRALJICI GO-SJI NOŽIC, (Anatole France), broširana 85c, vezana	1.10
LETEČE SENCE, (S. H. Vajansky), roman	.50
LISJAKOVA HČI, povest, broširana	.50
LJUBLJANSKI TIPI, (Jos. Suchy) vezana	.90
LJUDSKE POVESTI, (Fr. Jaklič), broširana	.65
LJUDSKE PRIPOVEDKE, (L. N. Tolstoj), broš.	.85
MARJETICA, idila, broširana	.75
MATERINA ŽRTEV, pripovedke iz Dalmacije	.75
MATI NARAVA PRIPOVEDUJE, (K. Ewald), prirodoopisne pravljice, vezana	1.00
MOJE ŽIVLJENJE, (Ivan Cankar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno	.85
NA KRIVIH POTIH, povest, broširana	.40
NAŠA VAS, (A. Novačan) I. in II. del, vez. dve knjige	2.50
NAŠA LETA, (M. Pugelj), novele, broširana	.75
NESREČNICA, (I. S. Turgenjev), broš.	.50
NJENO ŽIVLJENJE, (Zofka Kveder-Demetrovič), povest, broširana	.75
OBCINSKO DETE, (Bran. Nušič), roman dojenčka, broš.	.65
OBISKI, (Izidor Cankar), vezana	1.40
OB 50-LETNICI DR. JANEZA EV. KREKA	.25
OGLENICA, povest, broširana	.40
PASTI IN ZANKI, (I. & Orel), broširana	.40
PATRIA, povest iz irske junaške dobe, broširana	.40
PIKOVA DAMA, (A. S. Puškin), povest, broš.	.40
PINGVINSKI OTOK, (Anatole France), vezana	1.20
PISANA MATI, povest, broširana	.45
PLAT ZVONA, (Leonid Andrejev), vezana	.75
PLEBANUS JOANNES, (L. Pregelj), broširana	.75
POD SVOBODNIM SOLNCEM, (F. S. Finžgar), povest davnih dedov, dve knjige, 635 strani, vez.	2.50
POJEDINA PRI TRIMALHIJONU, povest, broš.	.45

POVEST O SEDMIM OBESENIH, (Leonid Andrejev), broširana	.80
POVESTI, (Lovro Kuhar), broš.	.60
POVESTI MAKSIMA GORKIJA, broširana, 210 strani	.75
POVESTICE, (Rabindranath Tagore), broširana	.40
POZIGALEC	.25
PRAVLJICE, (Fr. Milčinski), s slikami, vez.	1.00
PRAVLJICE, (Oskar Wilde), 162 strani, trdo vezana	1.00
PRELEPA VASILJICA, in druge ruske pravljice, broširana	.40
PRVA LJUBEZEN, (I. S. Turgenjev), vez.	1.00
PTIČKI BREZ GNEZDA, (Fr. Milčinski), povest, vezana	1.00
RAZKRINKANI HAZBURŽANI, broširana	.60
RAZNE POVESTI, broširana	.74
SAMOSILNIK, (A. Novačan), deset povesti, broširana	.75
SANIN, (M. Arcibašev), vez. 488 strani	1.00
SAVIOVE PESIMIZEM, (E. Kristan), novela, broširana	.50
SLIKE IZ REVOLUCIJE, (M. Arcibašev), vezana	.80
SMREKAR-ORNOVOJNIK, s karikaturni	.50
SOSEDE in druge novele, (A. P. Čehov), broširana	.50
SROB, novele, vezana	.50
SREČOLOVEC, povest, broširana	.35
SPISI ANDREJKOVEGA JOŽETA, V. zv. vezan	.75
I, III, IV., VI., VII., VIII. zv. broširani, po	.30
S POTI, (Izidor Cankar), potopisne črtice, broširana	.75
SPOVED, (L. N. Tolstoj), broširana	.40
STARA DEVICA, povest, broširana	.45
STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Suchy), broširana	.35
STEPNI KRALJ LEAR IN HISLA OB VOLGI, (I. S. Turgenjev in S. Stepnjak), povesti, broširana	.60
SVETNIK, (A. Fogazzaro) roman, broširana \$1.15, vezana	1.50
SVETOBOR, povest, broširana	.65
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.75
TARZAN SIN OPICE, (E. R. Burroughs), vezana	1.10
TIK ZA FRONTO, (D. Feigel) broširana	.65
TRI POVESTI, (L. Tolstoj) broširana	.40
UDOVICA, (I. E. Tomje), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30

PROLETAREC

Glasiló Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1025.

CHICAGO, ILL., 5. MAJA, (MAY 5), 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

KATOLICIZEM IN DRUGA VERSTVA V AMERIŠKI POLITIKI.

Newyorški guverner Al Smith, priznan voditelj demokratske stranke na vzhodu, katoličan po veroizpovedi, bi rad postal predsednik Zedinjenih držav. Demokratska konvencija l. 1924 se je vlekla brezupno cele dneve, ker ni mogel dobiti noben predsedniški kandidat zadostne večine. Vsa newyorška delegacija in delegacije iz mnogih drugih držav so glasovale za Smitha. Galerija mu je prirejala ovacije kakršnih demokratska konvencija že dolgo ni videla. A vse ni nič pomagalo, Smith ni bil nominiran, niti ne njegov glavni protikandidat William G. McAdoo, protestant. Oba, Smith in McAdoo sta paradirala kot progresivca in demokrata v pravem pomenu besede. A ločila ju je vera. Tradicija je, da katoličan ne more biti izvoljen za predsednika Zedinjenih držav. In tradicija je, da katoličan ne sme dobiti predsedniške nominacije na konvenciji demokratske, niti ne na konvenciji republikanske stranke. Katoličanov je v tej deželi okrog devetnajst in pol milijona. Toliko jih izkazuje uradni seznam katoliške cerkve same, ki je izšel v tem letu. Ostalo prebivalstvo spada največ protestantovskim sektam.

Prihodnje leto bodo zopet predsedniške volitve, in glavarji iščejo kandidate. Demokratski politiki vzhodnih držav hočejo Smitha, in on se ne brani. A on je katoličan, protestantovski jug, ki ga dominira demokratska stranka, pa baje noče katoličana.

"Al" Smith je danes najpopularnejši ameriški politik, to je, popularen v državi, kateri načeljuje, popularen med ameriški katoličani in v strokovnih unijah, katere kontrolirajo katoliški Irci. Smith je sposoben politik. Na glasu je kot poštenjak, in njegov sloves in vpliv raste. Demokratje protestantskih sekt so v skrbeh za svojo nominacijsko konvencijo drugo leto, in iščejo Smithu tekmovalca, ki mu bo kos. Najmočnejši danes je McAdoo, toda ker ne računa na zadostno večino, ni nič kaj navdušen za boj, ker mu je tekma na demokratski konvenciji l. 1924 še predobro v spominu.

Niso katoličani edini, ki žele, da dobi Smith demokratsko predsedniško nominacijo. Mnogo pripadnikov drugih ver je zanj, liberalci pa so zanj zato, da se zada udarec tradiciji, katera pravi, da katoličan ne more biti predsednik Zedinjenih držav. In kaj je Smithovo stališče z ozirom na verstva v politiki?

Chas. C. Marshall, newyorški odvetnik in politik, je naslovil nanj odprto pismo, v katerem ga vprašuje, kaj misli o verah v politiki, in kakšno stališče zavzema z ozirom na svoje katoličanstvo. Smithu je prišlo vprašanje prav in ob času, ter je nanj obširno odgovoril, a malo povedal.

Pravi, da je njegovo stališče: cerkev mora biti od države popolnoma ločena. Je za svobodo verstva. Proti umešavanju konfesij v politiko. (To je povedal bolj po ovinku.) Ne sme se delati razlik med pripadniki ver. — Kar se tiče njegovega katoličanstva, mu je lojaln kot veri; in je lojaln državi neglede na vero. To se pravi, ako bi katoliška cerkev v času spora med njo in državo zahtevala od njega, da mora biti lojaln nji in iti v boj proti državi, bi tega on ne storil. Smith tega stališča ni razložil s temi besedami, ampak smisel je taka. Govoril je z očmi obrnjenimi na predsedniško nominacijo, in govoril je za protestante in ne za katoličane.

Marshall pa z odgovorom ni zadovoljen. Dokazuje Smithu in javnosti s citati iz katoliških knjig, in iz zgodovine, da katoliška cerkev zahteva od svojih vernikov brezpogojno lojalnost nji. Smith je torej kot veren katoličan podložen najprvo cerkvi, in šele v drugi vrsti državi. Njegovega sedanjega stališča ni katoliška cerkev nikoli potrdila, ne v praksi, in ne drugače.

Marshall ni v zmoti. Katoliška cerkev uči, da mora biti otrok (katoliški) pokoren svojim staršem. Mora pa se jim upreti kakor hitro bi mu hoteli vzeti ali omajati vero. Katoliška cerkev uči, da mora biti hlapec pokoren gospodarju in podanik lojaln vladarju in državljan republiki — toda ko hitro prične gospodar

ali vlada izpodkopavati vero (katoliško) in "preganjati" vernike ter zatirati duhovščino, tedaj je dolžnost katoličanov, da se ji upro — da se bore na vso moč proti taki vladi.

Po dokaze ni treba iti v prošlost Italije, Francije, Španije ali stare Avstrije.

Imamo jih v Mehiki danes, kjer duhovščina oborožuje nevedne peone ter jih pošilja pred bajonete mehiških vladnih čet. Ne samo to: Katoliška cerkev v Mehiki je v drugi polovici prošlega leta proglasila ekonomski bojkot z namenom, da oslabi deželo gospodarsko ter vrže v ekonomskem kaosu sedanjo vlado. Vsled njenega hujškanja je bilo pomorjenih več sto lokalnih uradnikov, in bili so duhovniki, ki so dne 20. aprila to leto vodili "pobožno" roparsko četo, katera je v La Barci v državi Jalisco napadla vlak, oropala potnike, zažgala vagone in potnikom preprečila beg, da jih je okrog sto zgorelo. In kot so poročali listi, je bila ob tej priliki umorjena tudi hči bivšega predsednika Obregona. V krvavi orgiji je drhal vsa divja kričala: Slava Kristu, našemu gospodu kralju!

Katoliška cerkev v Mehiki, v Italiji, Franciji, na Bavarskem, Slovenskem, v Španiji, na Češkem itd. je politična cerkev. Papežev dvor je veliko bolj dvor posvetne diplomacije kakor pa cerkve ki se briga za izveličanje svojih vernikov. Katoličanstvo v Zedinjenih državah je politično aktivno — njegova taktika je "vrtanje od znotraj". Vse vere so več ali manj politično aktivne, toda nobena toliko kakor katoliška. Dežele, ki se še niso rešile katoliške politične nadvlade, so kulturno in gospodarsko najbolj zaostale na svetu. Tiste pa, ki so bile močne dovolj da so izvedle ločitev cerkve od države, so naglo napredovale.

Vse cerkve streme, da bi si zasigurale politični vpliv. Vse si prizadevajo kontrolirati mladino in šolstvo. Ustanavljajo svoje srednje in visoke šole, v Zed. državah pa ima katoliška cerkev tudi svoje ljudske šole, v katerih daje prednost veronauku, kakor v deželah, v katerih je katoliški veronauk obvezen učni predmet.

Kjerkoli je katoliška, to je klerikalna struja močna, si kleše pot do še več moči s politično kontrolo. V državi Tennessee in več ali manj tudi v nekaterih drugih so protestantske sekte vzlic ustavnim določbam o ločitvi cerkve od države potisnile cerkev kolikor največ mogoče v strukturo države. Kjer morejo, iztisnejo iz šol vse, kar se tiče evlucijskih nauk; namesto dognanj, ki jih je dosegla znanost v študiranju razvoja sveta in človeka, potiskajo v šole biblijske razlage o postanku sveta in človeka. V nešteti javnih šolah ubijajo v glavo otrokom biblijske pravljice. V Bostonu, ki je katoliško mesto, so v "velikem verskem in moralnem preporedu" dali policiji moč cenzorja. In policija določi, katere knjige

so dobre, in katere niso. To seveda nima z vero "nobenega opravlja", a je vendarle nastalo samo radi vere.

Guverner Smith je podal glede svojih verskih in političnih nazorov zelo "lep odgovor" in pomehkuženi ameriški liberalci ga hvalijo, misleči, da se je "uprl" cerkveni politiki v interesu "ameriške". A Smith je zelo pretkan politik. Povedal je samo to kar je mislil da bo ugajalo urednikom in "progresivcem". In so pograbili za vado ter pohvalili njegov stoodstotni amerikanizem in njegovo lojalnost državi. Eni pravijo, da je Smithova izjava odkritosrčna, kar je verjetno. A pomena nima nikaškega. Imela bi ga le, če bi istočasno, ali kedaj poprej, ali pa včeraj obsodil politično delovanje katoliške cerkve v Mehiki, toda tega ni storil in najbrž ne bo. On je dober človek, tako dober, da dela samo stvari ki "ugajajo", boji pa se zamer. Država New York in druge imajo težke socialne probleme. Smith je progresiven, je proti "privatnim interesom", a v praksi vendarle zelo pazi, da si ne nakoplje preveč njihovega srda. Je proti cerkveni politiki, za časa evharističnega kongresa prošlo leto pa ji je vendarle javno pomagal.

Vera v politiki ni največkrat nič drugega kakor pesek v oči ljudstvu, da ne bi spoznalo pred seboj vprašanj, ki so važnejša kakor vse vere skupaj. Za ljudstvo ni važno (ne bi smelo biti važno), ali je kandidat katoličan, protestant ali žid, važno pa je, kakšni so njegovi nazori v socialni politiki. Za ljudstvo nima nobenega pomena, katera stranka je katoličanstvu bolj in katera manj naklonjena, ampak važno za interese ljudstva je, kakšen je njen gospodarski program — važno je, komu službuje.

Ameriška "politika" napeljuje za bodočo predsedniško kampanjo vodo na verske mline in na vprašanje prohibicije. Ekonomskih problemov se izogiblje. Taka je strategija ameriške kapitalistične politike in dosedaj se je izkazala vedno za uspešno. Uspešna bo, dokler ljudstvo ne spozna, da ga varajo, sedaj z vero, sedaj s prohibicijo, sedaj z naseljevanjem, sedaj s plemenskimi razlikami.

Za varnost premogarjev pri delu.

Zakonodaja države Indiane je sprejela odredbo, ki določa, da morajo premogokopne družbe škropiti rove s kamnenim prahom, da se jih napravi varnejše pred eksplozijami. Take določbe imajo sedaj poleg Indiane države Wyoming, Pennsylvania, Utah in West Virginia. Škropljenje s kamnenim prahom odstranjuje v veliki meri nevarnost eksplozije, in v rovih, kjer se te naredbe vestno izvaja, se ni bati eksplozije premogovega prahu, ker se ga sproti uničuje.

Sacco in Vanzetti ter njuna obramba v boju proti "slepi justici".

Poslanec Roland D. Sawyer je v zbornici države Massachusetts predlagal resolucijo, katera določa, da se imenuje komisijo, ki naj preišče obravnavo v zadevi Sacco in Vanzettija. Sawyer je utemeljeval svoj predlog, da je v interesu države v kateri sta bila Sacco in Vanzetti sojena in obsojena, ako se njun slučaj nepristransko preišče in rezultat sporoči svetu. Predlog je imel značaj nujnosti in zato je zbornica glasovala najprvo, ali naj se z dnevnim redom prekine ter se preide na Sawyerjevo predlogo. Za prekinjenje je glasovalo samo 6 poslancev, in 146 proti. Tak sklep je zbornici nasvetoval generalni pravnik A. K. Reading, ki je dejal, da ima guverner vso moč jetnika bodisi pomilostiti ali pa uvesti preiskavo, da se dejstva jasnejše dožene, če sedaj niso jasna.

Na guvernerja Alvan T. Fullerja prihaja stotine pisem dnevno, v katerih apelirajo nanj organizacije in posamezniki, naj posreduje v prilog jetnikoma. Baje pa je med temi pismi tudi mnogo takih, ki zahtevajo, da naj bo trden, naj se ne pusti premagati "radikalni" propagandi ter pusti justici prosto pot.

Mnogo najboljših evropskih pisateljev je poslalo apel ameriškim oblastim v Washingtonu in v Massachusetts, da naj Saccu in Vanzettiju vrnejo svobodo. V tej deželi delujejo za njuno osvoboditev vse delavske organizacije in mnogi liberalci ter Civil Liberties Union. Ker so jima odrekli novo obravnavo, vzbuja to tudi med širšo maso upravičen sum, da so sodni organi še vedno popolnoma pod vplivom predsodkov, v takih slučajih pa je slepa justica v resnici slepa.

Ker je ta sum potrjen z dokazi, je pravilno in pošteno, da delavstvo nadaljuje v obrambi, da ubrani pred električnim stolom dva agitatorja, Sacco in Vanzettija, na katerega ju hoče potisniti slepa justica za zločin katerega jima ni dokazala.

Površnost in umori.

Tisoče in tisoče ljudi vsako leto je ubitih radi nepaznosti. Nekdo je nekje pozabil paziti, in posledica je, da je bil nekdo drugi ubit. To se dogaja vsepovsod, na ulicah in več ali manj v vsakem obratu. In tudi v bolnišnicah. Radi nepaznosti in površnosti je bilo nedavno v katoliški Columbus Memorial bolnišnici v Chicagu zastrupljenih sedem otrok, izmed katerih jih je šest umrlo. Vršile so se preiskave, kot je že star običaj, pronašle pa niso drugega, kot da je bil nekdo zelo površen in da je to obsojanja vredno.

TONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

Ravnatelj, ki je že bil obveščen o tem, ni niti sanjal, kaj mu prinaša. Prav veselo ga je sprejel. Toda ta komisar, Srb, je bil človek, ki je mrzil Nemce, zakaj ubili so mu v vojni troje sinov, in tega ni mogel pozabiti. Zato je bil vljuden le toliko, kolikor je moral biti. V daljše razgovore se ni spuščal. Iz usnjate mape je izdrl dekret in ga je izročil von Rosensteinu.

— Izvolite prečitati in se ravnati po njem. Klanjam se!

— Klanjam se, je odzdravil ravnatelj razočaran. Potem je razgrnil papir:

Kraljeva vlada razveljavlja dovoljenje za zvišanje cen vaši rudi, ker bi s tem nastala kriza v naši industriji.

Ta ukaz stopi v veljavo z dnem, ko je bil izdan.

O tem se je obvestilo tudi vrhovno vodstvo.

B, dne 20. decembra 19..

Podpis ministrov in pečat je videl že nerazložno. Vse okoli mu je zaplesalo pred očmi. V glavi se mu je vrtelo in naenkrat je zopet postal to kar je bil: mevža. Nič več ravnatelj. Že je klel trenutek, ko je podpisal delavske zahteve.

— To ni mogoče! To je lumparija! To je napad prokletih Albancev! Zahrbtni napad!

Vihtel je papir nad mizo, ga zagnal po mizi, ga zopet bral in dirjal po sobi.

— To je škandal!

Počasi se je umiril. Slutil je nekaj strašnega, slutil je konec. In občutil je, kakor da bi ga mrzla dlan pogladila po pleši. Vstal je in je hotel iti k Heleni. Toda takoj se je premislil.

— Tega ji ne smem povedati! Preveč se osmešim. Sedel je nazaj za mizo in si je podprl glavo.

— Kaj sedaj? Kako iz te blamaže — ? Delavci se bodo smejali . . . ves svet me bo imel za norca . . .

Videl je pred seboj časopisje kako se mu posmehuje, videl je Horwatha, kako se hinavsko muza, videl je ves svet, kako se krohoče in bije po kolenih. Zaprl je oči in še jasneje je videl te ogabne slike.

— To ne sme biti, ne, to ne! je tarnal. Kaj sedaj — — — kaj sedaj — — — ..

Pozabil je, da je bil kdaj jezen na Horwatha — in že ga je klical pri telefonu.

— Ja, takoj! Pridite! Ali slišite — ? Takoj!

Centralna palača ni bila daleč. Horwath je takoj pustil svoje delo in je hitel k ravnatelju.

Komaj pa, ko je stopil ravnatelj od telefona, je prinesel pismonoša brzojavko. Navažen prejemati vsaki dan obilo brzojavk, se ni niti zmenil zanjo. Njegovi možgani so obdelovali samo ukaz, ki ga je prinesel komisar. Tako silno so ga obdelovali, da je imel pred očmi samo še sliko od škodoželjnega smeha spačenih obrazov, ki jo je vedno bolj odrival en sam velik obriti obraz podoben satanovemu. In ko so oči tistega obraza obstale pred njegovimi ga je spoznal: Horwath. Z največjo težavo je umaknil glavo in je segal po brzojavki. Odprl jo je. In ko so oči preletele kratke vrstice, jih je odprl silno široko, kakor da bi hotel z njimi popiti satanski obraz pred seboj. Prsti so se mu skrčili, da so se udrli v tolsto dlan. Potem so se počasi razklenili in stegnili. Pretrgana brzojavka je padla na tla, ustnice so se zaokrožile kakor na jok in glava mu je zlezla na prsi. Nič več se ni ganil.

Ko je stopil Horwath v vilo je srečal pismonoša, ki je tudi njemu izročil brzojavko. In z brzojavko v roki je stopil v kabinet in pozdravil.

— Dobro jutro, gospod ravnatelj, ali — — Glas mu je zastal, ko je zagledal negibnega človeka. Misleč, da je zadremal, ga je glasno poklical.

— Gospod ravnatelj!

Stopil je k njemu in ga rahlo potresel za ramo. Glava se je zazibala, kakor da bi bila na vrvi. Prestrašen je odskočil. Strahovit izraz njegovega mrtvega obraza mu je razodel resnico. Takoj za grozo pa je občutil radost. Misel, najlubša, mu je zapela v lobanji.

— Sedaj si na klancu. Raduj se!

Pobral je brzojavko, ki je ležala na tleh in jo hlastno prečital:

Vrhovno vodstvo vas je z današnjim dnom upokojilo. Dekret sledi.

In tedaj se je spomnil svoje brzojavke, ki jo je potlačil v žep. Z veselo slutnjo jo je odprl:

Prezemite takoj vse posle od upokojenega ravnatelja Karla von Rosensteina. Dekret sledi.

Od prevelike radosti se ni mogel vzdržati veselega vzlika, ki je pošastno jeknil ob stene te grobnice. In naenkrat je planil skozi vrata in po stopnicah. Mislil je na veliko premoženje, ki bi mu ga lahko prinesla Helena . . . Odrinil je lakaja, tekel skozi sobe in jo je našel pri oknu. Brala je. Skočil je pred njo, padel na kolena in vpil kakor blazen.

— Helena, Helena, odpusti mi!

Zgrozila se ga je. Odskočila je od njega v kot in je jeknila, ko se je zavedla.

— Franc, pomagaj!

Toda Horwath je norel od veselja nad smrtjo njenega moža in ob misli na njeno ogromno premoženje.

— Jaz te ljubim —. Ah, Helena, bodi moja žena, moja žena, moja žena — — Helena.

In v trdi prepričanosti da je zblaznel, se je stisnila še bolj k steni in zbežala v drugo sobo. Klicala je Franca, lakaja in bila je omotična od tega nenavadnega prizora.

Lakaj je pritekel in je zagledal Horwatha, ki je isti hip vstal s tal. Z neznansko velikim sovraštvom do te ženske, ki ga je naenkrat objelo, je stisnil ustnice in dejal, kakor da bi ne bilo nič.

— Gospoda ravnatelja je zadela kap. —

Popoldne je prišel Klinger. Našel je Heleno v čudnem stanju. Nekaj silnega jo je zgrabilo za srce, ko je prišla od mrliča.

— Jaz sem kriva njegove smrti — je mislila. Planila je k Rihardu in ječala.

— Kaj sem storila . . .

Peljal jo je k oknu in skozi velike zastore padajočega snega ji je pokazal vijugaste kolonije.

— Glej, Helena, deset tisoč jih je tam. In za te je bilo vse to.

Slonela je na njegovih prsih on pa ji je govoril in je verovala, ker je bila resnica.

— Ne boj se, moja draga! Veliko je tvoje trpljenje teh dni, zato so ti misli samo pri hudih stvareh. Veruj pa meni: Ti nisi kriva! Nedorajna si, kakor najčistejše srce. Ali si slutila, kaj bo — ? Ne! Tudi jaz nisem slutil. In tudi jaz nisem kriv! Kako bi bila potem ti, ko si napravila to, kar ti je ukazovala ljubezen. Če pa je že tako, je tako moralo priti! In ni prišlo zaradi naju, je prišlo zaradi onih tisočev — in kaj je eden proti tolikim — ? Je pa tudi prav, da je umrl sedaj, kakor potem, ko bi se mu oba razodela. Ali žaluješ — ?

— Ne žalujem!

— Tudi jaz ne! Zakaj umrl je človek, ki ni bil toliko močan, da bi si pridobil ljubezen in ali ni največja nesreča za človeka, če spozna, da ni vreden ljubezni?

— Največja! Najstrašnejša!

— Zato mu je usoda prihranila ta trenutek in ga je končala. In ni ga več, kakor tudi nas ne bo nekdaj.

Ta stavek jo je presunil. Dahnila je.

— Midva pa, Rihard, bova živela v ljubezni vednovečno — — — ?

— V ljubezni do smrti.

— Koliko časa je to?

— Za naju še veliko, preljuba, v resnici pa je samo trenutek, če pomisliš na večnost.

Poljubila ga je. Toda smrt, ki je bila v bližini, je plavala povsod. Ljubezen pa je silnejša. Šla je mimo smrti v pozabljenje. — —

Zvečer je prišel notar in je odprl oporoko, ki jo je spisal že pred leti. Bila je kratka in se je glasila.

Vse svoje premoženje zapuščam svoji ženi Heleni, ki lahko razpolaga z njim po svoji volji.

Pokopan želim biti v svojem rojstnem kraju. Truplo se naj položi v jekleno krsto, ki se bo neprodušne zapirala in grobnica ne sme prepuščati vlage.

Karl von Rosenstein.

Bil je velik strahopetec in se je bal smrti. Bal se je, da ga ne bi objedli mesojedni črvi. Nikakor si ni mogel predstavljati, da bo njegovo telo nekoč hrana ostudnih živalic. Je pa tako od vekomaj in niti jeklena krsta ga ni rešila zakonov grozovite večnosti.

Drugi dan se je pomikala črna procesija v snežnem metežu h kolodvoru.

Helena in notar sta se odpeljala z istim vlakom, da izpolnita poslednjo voljo pokojnikovo.

XIII.

Guzej je gledal skozi okno mrtvaški spreved, ki se je pomikal po dolini. Vesel je bil njegove smrti, in neprijetne misli, ki so ga napadale ves čas, odkar je nosil lepe svetle bankovce na svojih prsih, so prešle. Bobnal je s prsti po šipah in govoril sam pri sebi.

— Seboj v grob nese tisto, kar mi je bilo edino na poti. Nasmehnil se je črni vijugi, ki je vedno bol lezla v sneženo meglo in končno izginila.

Vsedel se je za mizo, izvlekel bankovce iz notranjega žepa in odtrgal ovoj.

— Eden, dva, tri štiri — — — je štel počasi in razgrinjal pisani papir po mizi. Naslonil se je na komolec, in šele sedaj je pričel premišljevat, kaj bi z denarjem. Sedaj, ko je edina priča odstranjena, ko ga lahko brez skrbi in z mirno vestjo porabi in uživa.

Stanoval pa je Guzej v isti hiši, kakor Abram in Klemen. Rudar Frece mu je odstopil eno sobo, ker je imel zaradi številne družine dve. Stisnil se je sam v večjo, manjšo pa je oddal, ker je le dobro, če se dobi kaj denarja tudi od drugod. Tega pa je Frece bolj ko kdo drugi potreboval; zakaj z ženo sta rada pila. Otroci, katerih je bilo šestero, so bili razen dekleta Štefke, ki je imela sedemnajst let, še vsi majhni. Najmlajši je začel hoditi v šolo — prvi za Štefko pa jo je končaval, dasiravno še ni znal pisati ne brati. Vsi otroci so bili blede, zamolklo belega obraza in velikih oči. Bili so trmasti, neubogljivi in surovi kakor oče in mati, ki sta se prepogostokrat prepirala in pretepala. To pa samo takrat, kadar jima je zmanjkalo denarja. Ob prvem plačilnem dnevu sta se spet pobotala in živeli so par dni vsi veselo in dobro. Potem pa, kadar je pošel kruh in meso, so se razkropili otroci po okolici in so se plazili čez plotove sadovnjakov in lazili okoli stojnic branjev na trgu.

Klemen in njegova žena Cila so živeli s Frecevim v prijateljstvu. In tako je bilo, da je prišel tisto jutro Klemen k njim. Žena Franca in mož njen sta sedela v kuhinji in sta pila ku-

hano vino. Prejšnji dan je bil plačilni dan in bila sta vesela življenja. Klemen je prisedel k njima, popil ponudeno skodelico vina in dejal nato Freceju:

— Frece, nekaj te bom prosil!

— Kar! Le daj, sta ga silila oba.

— Ali greš za botra naši mali — ?

Frece se je spogledal z ženo, ki ji je bilo to dovolji. Iz sobe je tedaj prišel Guzej in Franca ga je hitro obsula z novico.

— Guzej, Klemen išče botra. Alo, pojdi!

Guzej se je pretegnil na stolu in je takoj dejal:

— Pa grem! Klemen ali si za to?

— Pa res? ga je vprašal Klemen.

— No, če rečem. Pa, Franca! Midva!

Klemen se je razveselil in določili so, da ga nesejo popoldne.

Samo voz moraš dobiti, je rekel Guzej.

— To je predrago! je menil Klemen.

— Nič se ne boj, saj bom jaz plačal! Tudi gostijo in vse drugo!

— Lej ga no, tako je prav!! ga je pohvalila Franca, ki se je radovala takih reči.

— Veš kaj, Guzej, vsega tega ni nič treba. Danes so preslabi časi za to, je ugovarjal Klemen.

— Krst moramo zaliti, Klemen! Glej ga, kaj si abstinent, se je hudoval Frece.

— Prijatelj Klemen, mu je nato dejal Guzej, zate vse storim. Nič se ne boj!

— Če pa je tako, pa hvala že naprej! Ne bom pozabil. Pa gremo potem na veselico v dom. Tam bom jaz plačal za nekaj litrov.

— Tako je! je pritrdil Frece. Saj ni vsaki dan nedelja!

Franca je stekla k Cili, da pripravita vse potrebno, možje pa so obsedeli pri zavretem vinu in se pomenkovali.

— Guzej, je modroval Frece, Podgana, ki je sedaj ravnatelj pa se ti ne bo pustil kakor Roženstein. Kaj?

Guzej, ki se je domišljeval, da je izvrsten politik, mu je razložil svoje misli.

— Frece, potem pa me ti še premalo poznaš. Prvega sem si privoščil za malo južino, tega pa si bom za kosilo.

Klemen, slepo zaverovan v njegovo politično sposobnost, ga je pohvalil.

— Eh, Frece, Guzej ni ti, pa tudi ni jaz. Ga bo!

— No, saj ne rečem, se je zagovarjal Frece. Zna, tisto je res! Ali Podgana . . . No, da bi ga le! Ampak fanta, vesta kaj, sedajle sem se spomnil: Menda se bosta zdravnik in ravnateljica vzela. Maček je nekaj čvekal zadnjič.

— Gliha skup štriha, je dejal jezno Guzej. Baba ima denar! Menda ji je zapustil mož okrog sto milijonov.

— Hudič ni! je zazijal Frece. O, ko bi imel sedajle en sam milijoneček!

— Toda zdravnik ni neroden človek, je pomnil Klemen.

— Beži, beži! Taki gospodje so vsi enaki. Kaj pa je tisto njegovo delo? Malo namaže, zaveže, — pet minut — pa je sto kron. Lenuhi, nič drugega! Potem pa naši inženjeri: malo se spreha po jami — pa vleče za to lepo plačo. Ali pa učitelji: par uric na dan uhlja pobaline — popoldne pa lepo v gostilno, zvečer v kavarno — — — Mi pa krampe v roke alo pa hajd: noč in dan, se je vznemiril Frece.

— Imaš prav, je dejal Guzej, to zalego je treba uničiti!

— Toda, mislim, da malo prehudo vidiš, Frece, je menil Klemen. Kdo bi te zdravil, če bi ne bilo zdravnikov, kako bi ti kopal, če ne bi inženjeri natančno napravili načrte za tako ogromno delo, in kako bi ti čital časopise če bi ne bilo učiteljev?

— Tega vsega ni nič treba! Zakaj so pa včasih živeli ljudje — pa niso imeli ne zdravnikov, ne inženjerjev, ne učiteljev, a?

— Prav dobro so živeli, je odgovoril Guzej. Vsak zase je delal, trdo delal z rokami — in je tudi vsak sam zase jedel. Dandanes pa samo mi redimo vse te lenuharje.

Klemen bi mu rad ugovarjal, pa ni maral nasprotovati botru, zato je vprašal Freceja.

— Kaj pa Abram, Frece, se še ni spreobrnul? Ko bi tega pregovorili, ta bi nam veliko koristil.

— Klemen, je zarentačil Guzej, Abram je star osel. On veruje v tisto kar nikoli ne bo prišlo samo od sebe. Nič se ne boj, tudi brez njega bomo opravili!

— Pa res mislite začeti tako kakor Rusi, je neverjetno vprašal Frece.

— To boš videl! Povem ti, da bo huda reč — ali potem bo dobro.

— Kako misliš to — ?

— To kar je našega si vzamemo s silo. Ker pa to ne gre kar tako kakor bi pihnil, bomo pobesili nekaj tistih lenuharjev in debeluharjev, da si bodo zapomnili — no in potem, ko bom jaz ravnatelj, se ti bo dobro godilo.

Iz sobe sta prišla dva fanta in sta se prepirala.

— Kaj pa je spet, je zarohnel Frece?

— Moje hlače je oblekel, pa mi jih ne da nazaj.

— Saj mi jih je sam dal, se je lagal drugi in se pričel kisati.

Prvi pa, ki ga je to razkačilo, ga je udaril po ušesih.

— Lažnjivec! Toda že je utihnil, ko ga je očetova brca porinila v kot.

— Alo, hlače dol! je zavpil oče.

— Ne dam jih ne! je zatulil prvi. Saj mi jih je sam dal.

Oče ga je prijel za lase in ga je hotel obrcati, a ta se mu je iztrgal in planil skozi vrata.

Tam je pokazal jezik svojemu bratu in zaloputnil vrata. Ta je mislil za njim, oče pa ga je vjel za suknjič in se zadrl.

— Kam?

— V šolo.

— Nič v šolo! V drvarnico, pa drva žagat!

Fantu je bilo to ljubše in je bil zadovoljen. Oče mu je nalil v lonček vročega vina, ki ga je hlastno popil. Potem je dal roke v žep in zažvižgal po stopnicah. Franca je medtem prišla nazaj vsa vesela in srečna.

— Sva se že zmenili. Tvojega fanta smo poslale po meso. Dve kure bom pa jaz kupila, če ti je prav Guzej?

— Lahko štiri, je odgovoril ta.

— No, bom pa štiri. Potem nekaj kil mesa in — kaj misliš ti — ali bo dosti deset litrov vina?

— Preveč, preveč, je ugovarjal Klemen. Kaj pa misliš! Cela plača!

— Prinesi ga petnajst, je dejal Guzej.

— Tako je! je pritrdil Frece. Franca, pri nas moramo tudi še enega kupiti.

— Starina neumna! je dejala Franca, kdaj bo tebe pamet srečala?

— No, zakaj ne? Jaz sem še kerle. Kako je s teboj, — ne vem.

— Gofla! mu je zabrusila Franca nazaj in vsi so bušili v smeh. —

Klemenka, mlada in grda debeluška, je bila lahkomišelnja ženska. Da bi ne bil mož boljši, bi bilo njihovo življenje slično sosedovim. Klemen pa je imel rad svojo ženo in otroke, dasiravno ni Cila kazala prevelikega nagnjena do njega in dasi sta bila otroka docela podobna materi, in so se vedno pajdašili s Frecetovimi.

Dalje prihodnjič.

Odmevi na prvomajsko številko "Proletarca".

Letošnja prvomajska številka "Proletarca" je napravila na čitatelje najboljši vtis. O njeni vsebini se zelo pohvalno izražajo. Bila pa bi še veliko bogatejša, če bi mogli priobčiti v nji vse gradivo, ki je bilo zanjo poslano. Izostati so morali zanimivi dopisi in precej člankov, črtic in slik.

Prišli smo do prepričanja, da je postala naša prvomajska številka vzlic velikemu obsegu vendarle premajhna. Drugo leto jo bo treba povečati, da bo imela okrog sto strani namesto 80 (s platnicami 84) kot jih ima sedaj. S sodelovanjem številnih prijateljev, ki jih ima Proletarec, bo tako povečanje dosegljivo in bo pomenilo nov uspeh na polju jugoslovanskega časnikarstva v tej deželi.

NAŠE PODPORNE ORGANIZACIJE Z OZIROM NA BODOČNOST.

PETER BERNIK.

V ZADNJEM času se v vseh vodilnih krogih naših podpornih organizacij spontano pojavlja vprašanje, ki je za vse prizadete precejšnje važnosti—*bodoči obstoj naših podpornih organizacij*. O njemu so pričeli merodajni faktorji globlje razmisliti takoj, ko je zvezni kongres sprejel predlogo tika-joča se priseljevanja v Zdr. države. Pred tem časom se je le malokdo resno bavil z njim. In ker je to vprašanje za nas vse precejšnje važnosti, ne škodi, ako si ga ogledamo natančneje.

Kako je mogoče zagotoviti našim podpornim organizacijam obstoj.

Pred leti so vse slovenske organizacije tekmovale v dirki za nadkriljenje v številu članstva, sedaj pa se ta borba razvija v tekmo za podaljšanje življenja. Katera se bo vzdržala najdalj na površju? To je vprašanje te tekme danes.

Razvoj naših podpornih organizacij je bil že precejkrat jasno orisan, in je gotovo že vsakomur kolikor toliko znan. V splošnem je prevladoval idealizem, realna stran pa je bila do zadnjega časa največ v ozadju. Ko bi voditelji gledali malo bolj v bodočnost, bi bile na precej boljšem gospodarskem stališču kot so. Računali so v gospodarskem oziru samo s sedanostjo, vodil jih je idealizem, in glavni cilj je bil pomnožiti članstvo ne oziraje se na ničesar drugega. Glavno je bilo: Veliko število članov. Organizacije so se pojavljale kot gobe po dežju, in vsaka je s sirenskimi glasovi vabila nove člane. Bila je med njimi takorekoč pravečata gospodarska vojna, ali bolje rečeno, med posameznimi voditelji teh organizacij; kajti tri petine naših podpornih organizacij je bilo ustanovljenih vsled osebnih sporov. Da so mogle tekmovati med seboj, so vestno pazile, da je bila članarina kolikor mogoče nizka, ali bolje rečeno članski prispevki so bili samo "od danes do jutri" in nič dalj ne. Posledica tega gospodarskega boja je bila, da so nekatere organizacije v finančnem oziru takorekoč le životarile. V temu konkurenčnem boju se je gledalo samo na eno — pridobiti kolikor največ mogoče članov. Ni se polagalo važnosti na stroške kampanj, in ni se pazilo, kake člane je pridobila prizadeta organizacija. Dokler je bilo naseljevanje v Zdr. države neomejeno, se je še izplačalo obdržavati take kampanje; toda po sprejetju omenjene predloge, po kateri je dovoljeno iz Jugoslavije priseliti se v Zdr. države okroglo šeststo osebam letno — izvzemši onih, ki niso všteti v "kvoto", so pa vse organizacije vsled teh kampanj na škodi. Dokazano je, da so oni člani, ki so pristopili k organizacijam od leta 1920 naprej več vzeli na raznih podporah iz blagajn prizadetih organizacij, kot pa vsi ostali člani skupaj. Na podlagi tega lahko trdimo, da so te vrste kampanje našim podpornim organizacijam škodljive.

Ni potreba posebno "bistre" glave, da spozna, da so vse naše organizacije v zastoju: da pridobe komaj toliko — ali pa zelo malo več članov — kot jih izgubijo. In to bo še par let, potem pa prično v številu članstva iti navzdol. Množilo se bo le število

bolnikov in smrtnih slučajev. Ako bodo še obdržavale kampanje, bode z njimi samo krádle člane druga drugi. Skupnih koristi z njimi ne bo. Tu in tam se v času kampanje oglasi kak navdušen agitator, ki z "vzpodbudnim" člankom ali dopisom "oznani strmečemu svetu," da je v njegovi naselbini še veliko rojakov, ki niso člani podporne organizacije. V temu je samo toliko resnice, da mogoče niso člani njegove organizacije, so pa druge. V splošnem je pa že presneto malo takih — vsaj med Slovenci — ki bi ne bili člani ene ali druge organizacije. Ako bi bilo res, da je še stotine Slovencev v Ameriki, ki še niso člani nobene "svoje organizacije", tedaj bi morale naše organizacije imeti vse drugačen uspeh s svojimi kampanjami kot ga imajo; nekatere v teh agitacijah razpisujejo take nagrade, da se že izplača agitirati. Toda kot je razvidno iz poročil, pridobe sedaj komaj vse slovenske podporne organizacije v času kampanj toliko novih članov, kot jih je pred leti samo ena. Kaj naj torej sklepamo iz tega? "Da je polje obdelano."

Podvzeti pa bodo morale kampanje neke druge vrste, katere bodo, ako bodo pravilno zasnovane in začrtane, rešile naše organizacije.

Prva in glavna kampanja za vse slovenske organizacije mora biti *združitev*; ako se bodo upirale, tedaj bo pa *pridružitve* (kot hočejo nekateri deliti ta dva pojma). To bo prišlo, čim preje, toliko bolje za vse organizacije, oziroma za vse člane naših podpornih organizacij. Ustavljati se bo mogoče še par let, in po tem ne več, pa naj se nekateri "samopostavljeni čuvaji" še tako upirajo. Razvoj sam bo prisilil naše podporne organizacije na združenje, kot se združujejo druga gospodarska podjetja. V združenje jih sili v glavnem problem, kako ohraniti, oziroma pridobiti našo mladino za naše organizacije in pa vprašanje bolniške podpore. Važen je tudi še nadaljnji vzrok, kateri je bil pojasnjen že prej, namreč "kampanje za pridobivanje novih članov".

Problem izplačevanja bolniške podpore postaja z vsakim dnem bolj akuten, in lahko privede naše organizacije v resno krizo, ako ga ne bodo preje pravilno rešile. Vse slovenske in tudi hrvatske organizacije se nahajajo z ozirom na bolniško podporo v sličnem položaju; niti ena ni na boljšem, vse morajo razpisavati izreden asesment v svrhu kritja izplačil, ki dnevno naraščajo. Neizpodbit dokaz pa je, da so naše organizacije prišle v to zagato največ vsled "kampanj za nove člane" in medsebojnega konkurenčnega boja. Ako bi tega boja ne bilo, bi bile finančno mnogo jačje kot so. Posledice takega neekonomskega konkurenčnega boja trpi članstvo v obliki izrednih asesmentov, in tudi v drugih ozirih, dobiček pa imajo oni, ki v potu svojega obraza dokazujejo, da "čim več organizacij, tem bolje, ker člani lahko izbirajo".

Resnica je, da marsikateri izbira, toda prebere pa prav nič ne. Vse se nahajajo v približno enakem položaju. Vse so v resni krizi, ki postaja vedno več-

ja in večja. Sedaj se nahajajo v krizi samo še skladi, iz katerih se plačuje podpora članom. Vsakdo pa ve, da navadno pride za boleznijo smrt. Kaj bo pa takrat, ko bodo morale organizacije izplačevati toliko posmrtnin, kot morajo sedaj bolniške podpore? Pojav nenavadno velikega števila bolnikov nekateri tolmačijo kot znak simulanstva, katero tvori takorekoč organizacijo zase v organizaciji, in k tem prištevajo tudi pricipijelne nasprotnike, ki so si skupno nadeli nalogo osušiti blagajno prizadete organizacije. Ne morejo pa misliti tako daleč, da bi iskali vzroke tem pojavom v splošnem gospodarskem razvoju sedanje kapitalistične družbe, namreč da delodajalci iztisnejo iz delavca zadnjo trohico moči, vsled česar je toliko prej izčrpan in konsekvntno toliko bolj pristopen raznim boleznim; nadalje, pogosta brezposelnost znižuje povprečni zaslužek delavca, dočim je cena življskim potrebščinam na isti višini kot je bila pred letom. Posledica tega je, da je delavec podhranjen, in njegova telesna konstitucija se ne more tako uspešno boriti proti boleznim. Ali ni nenaraven pojav pri naših podpornih organizacijah tudi to, da je povprečna življenska starost umrlih članov približno samo 43 let? 95 odstotkov članstva tvori jo navadni delavci, vposleni večinoma pri najtežjih in najbolj nevarnih delih. Vsled tega je tudi povprečna rizika pri naših organizacijah precej večja, kot pa pri tako imenovanih "ameriških" podpornih organizacijah, ki ne sprejemajo n. pr. rudarjev. Da so bile naše organizacije dosedaj na tako dobrem stališču z ozirom na umrljivost, namreč da je bil odstotek umrlih članov primerjajoč "ameriškim" organizacijam tako nizek, je pripisati dejstvu, da so naše organizacije še zelo mlade. Solventnost naših organizacij je proračunjena na vplačila v prihodnosti. Novih članov je zmanjkalo, ostali se starajo, torej izplačila iz posmrtninskega sklada se bodo večala, in organizacije bodo prišle v resno krizo, iz katere bo zelo težak izhod.

Obstoj naših organizacij je odvisen od naše mladine, in vprašanje je le, kako jo pridobiti, oziroma jo obdržati. V zadnjem času se pojavljajo kampanje v ta namen; ustanavljajo se društva, katerih poslovni jezik je angleški (nekateri pravijo "ameriška govoreča društva" (??), ali pa tudi "mladinska društva"). Koliko bodo imele organizacije na tem polju "uspeha", je precej veliko vprašanje; posebnega izgleda ni, vsaj sedaj ne. Predno bo mogoče našo mladino zainteresirati za naše organizacije, se bodo morale temeljito reorganizirati. Posamezno tega ne bodo zmogle, skupno pa prav lahko. Vsakdo mora priznati, da v sedanjih razmerah niso nič kaj privlačne za mladino. Ni hče ne sili v organizacijo, kjer so izredni asesmenti takorekoč na dnevnem redu, še toliko manj pa mladina, katero lovijo agentje raznih zavarovalnih družb kot hudič grešne duše. Izredni asesmenti po bodo odpadli takrat, ko se preuredi izplačevanje raznih podpor. Ta preureditev, ki bi bazirala na zdravi ekonomiji, pa bo mogoča šele, ko se naše podporne organizacije združijo v eno. Dokler tega ne bo, se bo nadaljeval konkurenčni boj, katerega pravilo v tem slučaju je, — "majhna vplačila, velika izplačila". Tista organizacija, ki bo ta izrek najbolj vpoštevala, bo ukradla drugi največ članov.

Z združitvijo odpade sedanji brezmišeln in škodljivi konkurenčni boj, ki je največ kriv sedanje krize. Energije, katero sedaj porabimo v konkurenčnem boju bi potem porabili za izboljšanje skupne organizacije, za pridobitev mladine itd.

Nasprotniki združitve zelo radi kažejo na posledice združitve Slovenske delavske podporne zveze s Slovensko narodno podporno jednoto, češ, "tukaj pogledajte, kaj je prinesla združitve!" Vsem tem naj bo povedano, da je bilo vse ono edinole posledica ostrega konkurenčnega boja med posameznimi organizacijami, nikakor pa ne združitve same. V onem konkurenčnem boju je šlo tako daleč z entuzijazmom, da so obljubovali "pet dvojčec za en groš", in pobrali vse, kar se je moglo dobiti. Združitve kot taka ni imela pri tem prav nič opraviti. In kakor je ta konkurenčni boj škodoval ideji združenja, ravnotako je škodoval tudi vsaki posamezni organizaciji, jim škoduje sedaj, in jim bo škodoval, dokler bodo hotele trpeti tako stanje. Samoumevno je, da mora pri združenju odločevati vedno le realna stran, nikakor pa ne sme voditi idealizem; treba je vpoštevali vedno le gospodarsko stran, da se ne napravi fara iz cele združitve. Dosedaj je le preveč vodil merodajne faktorje idealizem, in ko bi malo bolj vpoštevali gospodarsko stran organizacije, bi bilo precej boljše.

Članstvo Slovenske svobodomiselnne podporne zveze stoji zopet pred odločitvijo, ali naj se združi, ali naj SSPZ. ostane še naprej samostojna. Člani so precej pod vtisom, da je bolje zanje, ako so še sami zase, akoravno so v pretežni večini člani obeh organizacij, ki naj bi se združile. So pod vtisom, da imajo sedaj "veliko manj za plačevati in da dobijo veliko več", kot bi pa, ako se združijo. Ta vtis so dobili od gotove skupine ljudi, ki imajo največ dobička, ako se združitve ne izvrši, in bi imeli vsled združitve preveč gmotne škode. Člani naj bodo prepričani, da bodo vsled konkurenčnega boja še plačevali izredne asesmente in sicer vedno večje, in končno bodo kljub temu primorani se združiti. Nobeno upiranje ne bo pomagalo. Člani naj to dobro premislijo ter izrečejo končno besedo. Pomni naj, da bo sedanji konkurenčni boj med posameznimi organizacijami oslabil vse in nekatere celo uničil, kajti čim slabjša je organizacija, tem hitreje bo izginila. Organizacija je članstvo: ako trpi škodo, jo trpi članstvo.

Rešitev naših podpornih organizacij v sedanjem položaju je le v združenju v eno samo organizacijo, katera bi potem lahko posvetila vse svoje sile organiziranju mladine, česar posamezne organizacije ne bodo nikdar izvršile. Ako bi vse slovenske podporne jednote in zveze obdržale sedanjo število članov mladinskega oddelka, bi bilo to komaj za eno večjo podporno organizacijo. Povprečno tretjino te mladine izgube takoj, ko doseže starost 16 let, oziroma ko bi morali posamezni člani prestopiti iz mladinskega oddelka v odrasli, in drugo tretjino pa pozneje, ko bi morali pričeti plačevati sami asesment. Iz te slike je razvidno, koliko mladine so naše organizacije v stanju obdržati. Tudi temu dejstvu je najti vzrok v tem, da so bili voditelji naših podpornih organizacij do zadnjega časa preveč zaposleni z načrti raznih kampanj za nove člane v oddelke odraslih članov, a zamenarili mladino.

Komur je obstoj naših podpornih organizacij v resnici pri srcu in ne samo na ustnih, ta bo deloval na to, da se združitve naših podpornih organizacij čimprej izvede. Ako se to ne izvrši, tedaj so obsojene na počasno a gotovo smrt — in sicer popolnoma po naravnih zakonih — — —

Kadar dvigne delavstvo svoj tisk nad kapitalističnega, bo blizu ura njegove rešitve.

Slovenski Delavski Dom v Collinwoodu, O.

Eden najlepših slovenskih domov v Ameriki je nedvomno Slovenski delavski dom v Collinwoodu (Collinwood je del mesta Cleveland), Ohio. Stane nad \$100,000. Glavna dvorana ima prostora za pet sto sedežev, v slučaju gnječe pa gre v njo še kakih dve sto ljudi več. Posebnost te dvorane je lep, prostoren, moderen gledališki oder. Poleg glavne dvorane so manjše za seje in sestanke ter ena večja spodaj, ki služi za plesne in podobne zabave. V ospredju so prostori za dve večji trgovini, na vrhu pa so pisarniški prostori, večja soba za čitalnico, hišnikovo stanovanje in par drugih sob. Ta dom je bil odprt 1. januarja 1927. Slika, ki jo imate pred seboj, ne odgovarja povsem lepoti tega doma.

N. POGODIN:

Kako je kmet Izjanov premagal hudiča.

(Iz ruščine Ivan Vuk.)

V NEKI vasi ob Volgi so me nagovorili kmetje: "Alo, državljani, odkod?"

Posloven ameriški "Halo" se je nacionaliziral. Nič ne de, da izgovarjajo ljudje "ale". To je celo demokratičneje.

Ali od kod prihaja, da kličejo sedaj vaščani "ale"? Kako se je mogla ta tujka usidрати v vaško govorico?

Moskva je središče.

Tam, v Kitajgorodu, v Nikolskoj ulici se nahaja za ljudstvo čudovita iznajdba — radiocentrala.

Tam se nahaja soba, mirna, rudeča soba, obdana s preprogami in rudečim suknom. V to sobo ne prihaja noben glas, noben šum z vrvečih ulic. V tisti sobi se gibljejo ljudje brezšumno po preprogah. V tisti sobi je prepovedano kašljati, pokašljevati, kihati, ker bi se lahko zgodilo, da kihneš pa bi ti v Sibiriji kje odgovorili:

"Na zdravje!"

Vsako sredo in soboto pridejo v to sobo ljudje s kupčkom papirja, izpisanem na pisalnem stroju. Ta kupček papirja, to je tekoča številka kmečkega radio-časopisa. Ljudje so sotrudniki — agronomi, učitelji, godbeniki, pevci in igralci.

In začne se čarobništvo.

K mizi, k mikrofону sede sotrudniki. Kroginkrog je molk. Govori se samo šepetaje. Tisti pri mikrofону začne ob določeni uri in minuti.

"Halo, halo! Tu govori Moskva, na dolžino . . ."

In glej . . .

V krajih Arhangeljska, s snegom zametenih, v naselbinah ribičev Astrahanskih, v stepnih vaseh na Donu in Kubanu, v naselbinah pragozdnih Sibirije, povsod hite k radiopostajam, povsod se slišijo glasovi iz tihe, rudeče sobe.

"Vsem . . . vsem . . . vsem . . ." govori mož v rudeči sobi počasi in razločno. Naj živi zveza delavcev in kmetov! . . . Radio-kmečki časopis . . . Poslušajte . . ."

Začne s kratkim pregledom zunanjih dogodkov. Svetovna vojna je vasi tako razburila, da kmetje vsako zunanjo vest plašno preskušavajo — če ne diši po smodniku.

Ko je politika končana, postaja veseljša. Pevec poje nekaj narodnih pesmi, agronom razlaga važna dnevna vprašanja, zdravnik poučuje o zdravilstvu. Obdelava zemlje, razmere izseljevanja, življenje v Turkestanu, nalet kobilic, praznik preroka Ilija, davki in doklade, pravkar objavljeni zakoni in zopet pesmi, deklamacije, pripovedka iz kmečkega življenja, moskovske novice . . .

Bil sem zraven, ko je radio-časopis objavil ukaz revolucionarnega vojnega sveta o vpoklicu letnikov 1904. Ukaz je izšel komaj prejšnji večer. In že so drugi dan vedeli o njem v takšnem kotičku ogromne države, ko moskovski časopisi pridejo še le po petnajstih ali dvajsetih dneh.

Videl sem mnogo pisem, ki so jih pisali kmetje v uredništvo. O tem bi se napisala cela knjiga. Naredil bi se lahko celi film o radio v vasi.

V najglobljejšo globočino v večno temo zakopa-

nih vasi sega čudež nove znanstvene iznajdbe. Tam, kjer se ljudje skrivajo v praznovrnem strahu pred avtomobilom, tam poznajo že radio.

V vasi Rekša v Tambovski guberniji je prišel na dopust delavec. Na hrbtu je nosil zabojček. Kaj neki mora biti v njem? Kmetje sprašujejo rojaka.

"Pokaži! . . . Fotografski aparat?"

"Ne. Če hočete slišati radio, pomagajte mi, da napnemo žico preko drevesa."

Kmečki fantje splezajo brž na drevo in potegnijo žico. Zabojček postavijo na prineseno klop. In razumete . . . Moskva je začela govoriti, peti, godba igrati.

Kmetje iz tiste vasi pišejo:

"Celo starčki, ki že več let niso zapustili zapečka, so se privlekli k zabojčku, da slišijo. "In posledice: Vas je zbrala denar in si kupila aparat! In to je — tristo rubljev.

Stvar pa ne izpade vedno gladko. V jatski guberniji je na primer učitelj Samjatkin v vasi Našuli doživel veliko ponižanja in žaljenja, tako da se je hotel ubiti. Težko je razburljivo zgodbo popisati v par besedah. Ustanovil si je krog ljubiteljev radia, zbral denar tudi v sosednih vaseh, skupaj štiristo rubljev. Kupil je močan aparat. Ali ta aparat je bil komaj slišen in je naposled kmalu obmolknil popolnoma. Kmetje so se smejali. Tehnik je djal, da treba elemente spremeniti. Zopet denar. Zopet zbirka. Kupijo se novi elementi.

Kmetje sosednih vasi so ravno imeli veliko zborovanje ko se jih je povabilo k radiu, da slišijo Moskvo. Zborovalci so prišli polnoštevilno . . . in radio je kašljal, mrmral, godrnjal in molčal.

Kako je moglo biti učitelju Samjatkinu pri sreči? Proklinjal je ure svojega rojstva. In naenkrat — v trenutku največjega obupa zasliši glas:

"Halo, halo! Tu govori Moskva . . ."

In ko je Moskva čestitala kmetom k ustanovitvi svojega radia in ko je izrekla ime vasi in imenovala učitelja po imenu in priimku, so postali nezaupljivi in godrnjajoči kmetje ganjeni kot otroci.

"Kaj smo doživeli!"

To je tudi vzrok, zakaj so kozaki v neki vasi na Donu dali za radio trideset desjatin zemlje. Poslušati moskovsko godbo in petje, slišati zadnje novice — za to trideset desjatin niti veliko ni.

Ali ko je Stjepan Izjanov iz vasi Troickoje v Orlovski guberniji slišal prvokrat radio, je odločno izjavil:

"Poznamo to. Gramofon".

Z Izjanovim je soglašalo večina kmetov.

"Gramofon! Saj tudi tako izgleda . . . in govori tudi tako . . . In slušalo!"

Ko so mu dokazali, da ni plošč in neizbežne igle, se je prekrizal, izpljunil in rekel:

"Hudičeve šale. Ne maram več poslušati."

Kaj storiti s takim človekom?

In reče Izjanov:

"Ako mi iz Moskve povedo, da sem Stjepan in da mi je priimek Izjanov, potem verjamem."

In iz vasi Troickoje je prišlo v redakcijo radio-

časopisa nujno pismo s prošnjo, naj se s Stepanom Izjanoviom po radio govori.

Ob določen uri je bila vsa vas Troickoje pri radio. Kaj se bo zgodilo?

Izjanov je stal nepremično, kakor kip. Bojeval se je s hudičem. Bil je v vročem boju s hudičem.

In hudič je začel govoriti.

"Halo, halo. Tu govori Moskva . . ."

"Ali bo govorila s Stepanom" so šepetali kmetje. Gotovo ne. Stepan se je ohrabil z molitvo. Gotovo bo z njim govorila."

"Halo, halo", govori radio." Slišite . . . Slišite Stepan Izjanov! Ali nas slišite Stjepan Izjanov? . . ."

"Slišim . . ." se mu izviije nehote, spremljano s težkim vzdihom.

"Tu govori Moskva . . . Sodrug Izjanov, ne verjamite neumnim govoricam . . ."

Ip Izjanov je vrgel svojo kapo na tla in vzkliknil smejoč se in s solzami v očeh:

"Sedaj verjamem . . . Delajte z mano kar hočete, jaz verujem!"

Ivan Vuk:

Zakaj joka?

(Indijska pravljica.)

ISTI čas je vladal v Benaresu kralj z imenom Pingala. Mogočen je bil kralj Pingala. Njegovi podložniki pa se ga niso samo bali, nego so ga tudi sovražili. Sovražili so ga kakor nesnago, ki pade v oči in povzroča solze ter skrb, kako bi se jo čimprej odstranilo. Sovražili so ga, kakor pesek, ki se je zaril v nogo in ji brani hoditi. Zakaj, kralj Pingala je bil surov, grozovit in nasilen, ter je tlačil svoje ljudstvo z davki, kaznimi in nepravilnostjo.

Zgodilo pa se je, da je umrl. Vse prebivalstvo Bernaresa se je močno razveselilo. Njihovo veselje je bilo tako veliko, da se mu priredili velik pogreb. Njegovo truplo so sežgali s tisoči vozovi drv. Žerjavico so pogasili s tisočimi vedri vode.

Po ulicah so ropotali svečani udarci bobnov. Hiše so bile okrašene z zastavami in venci. Na mestnih vratih so postavili veselične šotore. In v teh šotorih so jedli in pili. Vsak je bil vesel in zadovoljen.

Samo nek čuvaj vrat je stal na svojem mestu in je plakal in stokal. Ko ga je zagledal nek vojak, se je začudil in ga vprašal:

"Priatelj, vse se veseli danes, ti pa stojiš tukaj in jokaš. Ali ti je bil kralj dober in prijazen?"

"O, ne jokam radi tuge," je odgovoril čuvaj. "Zakaj moji glavi je napočil čas odrešenja. Osem udarcev s pestjo kakor z nakovalnim kladivom je imel navado kralj, da je daroval vsakokrat moji glavi, ko je šel skozi ta vrata. Sedaj je šel na drugi svet. In njegove udarce bo dobival čuvaj peklenskih vrat. Ta pa, o gospod, bo govoril:

— Preveč nas nadleguje Pingala.

In zgodilo se bo, da ga pahnejo zopet na ta svet. Tedaj pa se začne moje trpljenje zopet. In zato, glej, jokam danes, ko se ves svet veseli smrti kralja Pingala.

Dva tisoč konzumnih zadrug v Zedinjenih državah.

Iz statističnih poročil, ki jih izdaja Ameriška kooperativna liga (The Co-operative League) je razvidno, da je sedaj v Zedinjenih državah približno 2.000 konzumnih zadrug. Prvotno je tudi v tej deželi pomenila konzumna zadruga grocerijsko prodajalno, danes pa pomeni že mnogo več. Grocerijske prodajalne tvorijo sicer še vedno večino konzumnih zadrug v tej deželi, a poleg teh je precejšnje število združnih mesnic, mlekarin, pekarij, restavracij, pralnic, kreditnih društev, razvaževalnic premoga, stanovanjskih zadrug, nadalje zadrug, ki se pečajo z varovalninami, zadrugne knjigarne, garaže, zabavne centrale, šole, itd. Zadrug so torej zastopane že na vseh poljih gospodarstva.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

Izobraževalna akcija J. S. Z. je bila ustanovljena novembra 1922. Pripadajo ji podporna društva, klubi in prosvetne organizacije, katere plačujejo od enega do tri dolarje mesečno članarine (vsaka). Manjša društva plačujejo tudi manj. Vse organizacije, ki so včlanjene v Izobraževalni akciji, imajo pravico do zastopstva na okrajnih konferencah J. S. Z., kakor tudi na zborih J. S. Z. S prispevki, katere vplačujejo v njen fond, se nabavljajo knjige, igre in podobno. Izobraževalna akcija je v zadnjih par letih razposlala okrog 10.000 izvodov raznih knjig in brušur včlanjenim društvam, vredne okrog \$2.000. V največjo oporo se je izkazala Izobraževalna akcija J. S. Z. društvam in prosvetnim organizacijam posebno v slučajih dramskih predstav. Mnoga se obračajo nanjo glede iger in navodil; vprašujejo za primerne deklamacije in podobno, in ustrezne se kolikor največ mogoče vsem. Tu in tam se je pod njeno avspicijo priredilo tudi več predavanj, a večje predavateljske ture dosedaj radi pomankanja sredstev ni bilo mogoče podvzeti. V njenem odboru so, Chas. Pogorelec, tajnik, in Andrew Kobal ter Joško Oven. — Pripada ji 81 podpornih društev, 10 klubov JSZ., 1 izobraževalni klub ter en pevski zbor, skupaj 93 organizacij ter nekaj posameznikov. Od podpornih društev ki so včlanjena v Izobraževalni akciji JSZ. jih pripada 74 SNPJ., dva SSPZ., dva JSKJ. in tri JSPZ Sloga: Vsa pojasnila glede te ustanove JSZ. daje tajnik.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

JOVO V ZAGREB, JOVO IZ ZAGREBA.

WEST NEWTON, PA. — Znanec mi je ponudil "Delavca" z dne 14. aprila, v katerem se znaša nad socialisti prosluli Jernej Hafner iz Strabane, Pa. Po ustanovitvi nesrečnega in na vse strani pohabljenega "progresivnega" bloka SNPJ. je dolgo molčal in se le tu pa tam oglašil s kvodrom za Bartulovičev štab, kot je bilo razvidno iz listov, katere tiskajo nekje na Washington St. v Chicagu.

A Jernej se ni spametoval, ni se potrkal na svoja prsa, ampak vztraja naprej pri svojih zmotah. Molčal je, ker se je menda pripravil za "črno vojsko", pa so ga pozvali nazaj v "aktivno". Prečital sem njegov dopis v omenjenem lističu, in videl — Janez navzgor, Janez navzdol — vedno le Janez. Na svetu je vse narobe. A bilo bi vse o. k., če se bi pobilo socialiste.

Hafnerji so enaki klerikalcem in drugim nazadnjakom — vsi pomagajo v agitaciji za diskreditiranje konstruktivnega delavskega gibanja. Jaz namreč ne smatram, da je radikalen tisti ki radikalno vpije in sodeluje z nazadnjaki, ampak tisti, ki ne vpije, pač pa deluje radikalno in ne sodeluje z nazadnjaki. Prosto-ra v Proletarcu je škoda, da se bi na Jernejeve bedastoče podrobno odgovarjalo, a nekaj besed mimogrede ne bo škodovalo, kajti le ene bodo odgovor, druge pa imajo boljši namen.

Na konferenci JSZ. v Canonsburgu sem bil navzoč, in vsakdo, ki je bil, bo priznal, da so taka zborovanja za naše delavstvo najboljša šola. Da bi jih imeli več in pogostoma, — koliko boljše bi bilo za nas!

Kaj smo socialisti storili za izvolitev Brophyja? Veliko, Jernej? "New Leader" je priobčil krasen, dolg članek, v katerem je indorsiral Brophyja in obrazložil vzroke, čemu je prememba vodstva potrebna. V "Prosveti" in "Proletarcu" je priporočal Brophyja Anton Garden, in urednik Proletarca je priobčil njemu v prilog več dobrih člankov. Ta agitacija je bila za napredno strujo v U. M. W. vredna več kot vsi komunistični "dolje" i "neka živi". Prav je imel "Proletarec" ko je pisal, da je komunistična agitacija za Brophyja v resnici pomagala Lewisu. Čimbolj so komunisti kričali, toliko bolj so se premogarji odločevali glasovati za Lewisa. Zaupanje v ameriške komunistične agitatorje je med delavstvom že zelo izginilo in ne bo kmalu nobenega sledu o njemu. Ima preveč bridkih izkušenj — stavke krojaškega, jeklarskega in tkalniškega delavstva — milijarde vročih besed in nobene prave "strategije".

Ameriški socialisti, kot je bilo v tem listu že večkrat omenjeno, so v presnovljanju U. M. W. prišli že blizu stopnje, da to veliko industrialno unijo spremene v organizacijo s socialističnim umevanjem razrednega boja. A predno je bilo to doseženo, je prišla vojna, nato patriotska furija in po nji provokatorski razkol v gibanje politično organiziranega delavstva.

Socialisti nismo nikdar odobraval konservativnih vodstev in unijah. Borili smo se proti njim predno je kakšen Jernej sploh sanjal, da se komunizem razlikuje od praškega Jezuščka in leseni škatljici. A

socialisti se tudi zavedajo, da so unije zgrajene v gotovi atmosferi, v kateri se je na radikalno delavsko gibanje gledalo sovražno.

Dualne unije in pozneje "progresivni" bloki so škodovali unijski stvari, posebno pa napredni ideji v njih. U. M. W. ki je bila moralno ena najjačjih ameriških unij, je v poslednjih letih največ trpela in izgubila velik del svojega prejšnjega bojevnega duha. Čemu? Vzroki so v desorganizaciji premogovniške industrije, v premalo energičnem unijskem vodstvu, a so tudi druge. Na primer, če bo nasprotnik vodstva govoril o vsakemu odborniku da je kruk, da "prodaja" delavce, in če bo to govoril na sejah, v listih in na shodih, ali je mogoče pričakovati, da bo unija moralno trdna? Ne more biti. Kajti če član posluša take stvari eno, dve, tri leta, pa začne verjeti tudi ako ne bi hotel. A če ne verjame, pa izgubi voljo za agitacijo in se vseeno umakne. V obeh slučajih je unija na škodi in kompaniji na profitu.

Kompanije, med njimi Pittsburgh Coal Co., izdajajo svoje propagandistične liste. Kako spretno ti znajo kupljeni uredniki ubijati med delavci vero v organizacijo in zaupanje v njene voditelje. "Komunisti" jim sekundirajo. Posledica: Skebi so varnejši; temelj uniji je izpodkopan; nesloga in izguba vere v zmago je kal končnega poraza.

Nestrpnosti pravijo, da je nemogoče ozdraviti unijo. Mogoče je. Namesto, da prihaja na seje povprečno kakih 5% članov, naj jih prihaja vsaj 50%. In namesto, da se bi člani zanimali za položaj v obratu, v katerem delajo, samo v času stavke, naj se zanimajo vedno in ga študirajo. Tisti, ki ga bolje pozna, ima boljšo strategijo in v borbi zmaga.

V sedanjem boju bi unijski premogarji zelo potrebovali sodelovanje rudarjev v neunijskih okrožjih. Pa kaj! Sodelovanje smo ubili. "Kaj bi štrajkal zanje", pravi neunijski rudar, "ko pa ima unija zanič odbor!" Drugi pravi: "Tatovom in izdajalcem že ne bom pomagal!" Misli na odbor svoje unije. Kompanijski agentje se smejejo in podajajo dan na dan svojim predpostavljenim "zadovoljiva" poročila.

Odbor vsake unije je izvoljen — pošteno ali nepošteno — dober ali slab odbor, sposoben ali nesposoben — vse je odvisno od članstva vsake unije.

Če je danes slika temna, čemu obupavaš? Saj ni bila vedno lepa, in pred leti je bila kakor vihar na nevihta napram lepemu dnevu, ki ga škropi blagodejni dežek.

Skebe imamo, provokatorje imamo, zavajalno časopisje imamo, Jerneje imamo, korumpirane politike in nestalne unijske voditelje imamo — čemu pa bi delavstvo ne imelo poleg teh stvari še kaj takega kar bi bilo samo njemu v prid? Pojdite in pripravite ljudi da izpregledajo ter jih navajajte, da bodo v stanju razumeti socialistične nauke. — John Langerholc.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako četrto nedeljo popoldne. Seja četrto nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

VOLITVE, PRIREDBE IN DRUGO V SHEBOYGANU.

SHEBOYGAN, WIS. — Pri občinskih volitvah v Sheboyganu je dobil župansko mesto H. Schuelke. Njegov termin traja dve leti. Kandidirala sta za župana dosedanji in pa omenjeni, ki je imel ta mandat pred dosedanjim. Prvega so na županskem stolčku oboževali premožnejši krogi ter razne ladies societies. Bil je gotov zmage. Ljudstvo pa je mislilo drugače. Bivši župan, star človek, nič posebno naklonjen delavstvu, je imel vzlic temu mnogo več zaupanja ter zmagal.

Za mestnega sodnika je bil ponovno izvoljen socialist J. Mayer. Nasprotni kandidat je dobil zelo malo glasov. Agitacije je bilo proti Mayerju precej, in med suhači je "slabo zapisan". Pravijo, da premalo kaznuje kršilce 18. amendmenta. Kršilce, kateri so bili zaloteni pri "kuhi", je navadno naklonjen delavstvu, je imel vzlic temu mnogo več zaupanja ter zmagal.

V Sheboyganu nimamo samo socialističnega sodnika, ampak tudi socialistične aldermane, ki sicer še niso v večini, a predstavljajo vplivno skupino. Čemu ne bi šla v delavski politiki vsaj toliko naprej tudi druga mesta?

V nedeljo 8. maja se vrši tukaj konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. Zastopniki klubov in društev pridejo iz naselbin Milwaukee, Chicago, Waukegan, West Allis in drugih.

Vsa društva in klubi v tem okrožju Wisconsin ter Illinois naj pošljejo svoja zastopstva. Pripravljalni odbor v Sheboyganu pridno deluje, da bo uspeh konference čimboljši. Zborovanje se prične ob 10. dopoldne v Fludernikovi dvorani, 835 Indiana Ave. Program popoldne istega dne bo zelo zanimiv in nikomur, ki bo navzoč, ne bo žal prisotnosti.

Dne 10. aprila je imelo slov. pev. druš. Danica svoj koncert, s katerim je doseglo uspeh v vseh ozirih. Občinstvo je pokazalo, da zna ceniti slovensko pesem in prizadevanje slovenskega pevskega zbora. Kaj si misli o tem uspehu "Rev." razdiralec pevskih društev, mi ni znano. Na koncertu je sodeloval tudi pevski odsek podpornega društva "Amerikanska Slovenka".

Na obisk v Slovenijo se je podal sodrug A. Simonec. Bil je aktiven v socialističnem gibanju in v pevskih zborih. Pevski zbor "Danica" in pevski odsek društva "Ameriška Slovenka" sta mu priredila *surprise party*, kar je bilo lepo od njiju, kajti s. Simonec je aktiven delavec in taka zabava pusti na človeku ki se pripravlja na odhod prijetne vtise na krog ki ga zapuša.

Naselbina Sheboygan beleži v preteklih par letih precej izpremembe. Prosvetno delo v naprednem smislu je napredovalo in nekdanja trdnjava fare ni več trdnjava. Klub št. 235 JSZ. ima lepe uspehe in v preporodu naselbine glavne zasluge. To je delo aktivnih sodrugov in sodruginj ter onih sômišljenikov, ki so jim pomagali.

Če pa pomislimo, da je v Sheboyganu okrog 3.500 Slovencev, v našem socialističnem klubu pa le 38 članov, tedaj vidimo, da napredek s te strani ni še tak kot bi moral biti. Če je mogel opraviti klub toliko dela s sedanjim številom članstva, koliko več bi ga, ako bi imel recimo sto članov in članic. In sto za našo naselbino ne bi smelo biti veliko število. Tisti, ki ste na strani kluba po mišljenju, pristopite in sodelujte v klubu direktno. In pridobite za pristop še druge. — *Organizator.*

NAPREDNA DRUŠTVA IN "PROLETAREC".

SPRINGFIELD, ILL. — Kot je bilo že v tem listu poročano, je slavnost dvajsetletnice društva št. 47 SNPJ. precej povoljno izpadla. Udeležba je bila dobra, program za naše razmere zadovoljivo izvajen in razpoloženje izborna. Društvo št. 47, kakor vsa druga pionirska društva SNPJ., je plod dela zavednih slovenskih delavcev, kateri se v času najhujše teme ki je vladala v naši javnosti niso ustrašili ampak ostali na fronti. A bili so med nami mlačeži od začetka, in še več jih je prišlo v naša napredna društva posebno po tem, ko so bila gospodarska utrjena in so nudila boljše podpore kakor druga. Nam je žal takih članov, ker spadajo delavskemu razredu kakor mi; ničesar ni hujše, kakor gledati nevedne delavce, kako lopajo po samemu sebi na geselje svojih izkoriščevalcev. Zavednim delavcem je hudo poraditega, ker vedo, da bi lahko vsi skupaj porabili svoje moči v boju za izboljšanje življenskega stanja ljudstva, če ne bi bilo med tisoči delavcev še toliko nevednosti.

"Proletarec" je list, ki se bori za razganjanje megle ignorance 22 let. Veliko je že dosegel. Stotine društev SNPJ. in drugih naprednih podpornih organizacij ter mnoga prosvetna društva bi mu morala biti hvaležna za dolgotrajno sodelovanje — a mnogokrat je plačilo nehvaležnost, kakor se že glasi tisti pregovor.

Na seji našega društva smo se spomnili tega zagovornika delavskih pravic in pojasnili, da so bili časi, ko je Proletarec stal takorekoč osamljen v boju proti organizirani premoči nazadnjaštva ter ji kljuboval in gnal ladjo napredka naprej. Rekli smo, da tak list zasluži ne samo da ga vsi čitamo, ampak da mu tudi gospodarsko pomagamo. "Proletarec" je edini slovenski list, katerega lastuje politično organizirano delavstvo, in edini, kateri ima jasen političen in ekonomski program — socializem. Ako ga hočemo razširiti, je odvisno od nas. Če ga hočemo ohraniti, je odvisno od nas. In če se dogodi, da ga vpropastimo, bo to zasluga slovenskega delavstva . . .

Listi tujerodcev imajo težji boj za obstanek kakor angleški. "Proletarca", neglede kako je dober list, ne morete širiti med vsem prebivalstvom te dežele. Je slovenski list, in čitati ga znajo le Slovenci (majhen odstotek) ter deloma Hrvatje (tudi majhen odstotek) in morda nekaj Srbov. Če bi bil pisan v angleškem jeziku, bi imel pred seboj veliko širše polje za povečanje svoje cirkulacije, a ker je naš list, slovenski delavski list, je naša naloga, dolžnost slovenskih proletarcev, da ga ohranimo.

Društvo št. 47 SNPJ. se te resnice zaveda in je prispevalo v podporo temu listu vsoto kakršno v danih okoliščinah zmore. Izkazana je v tozadevnem seznamu. Jasno je torej, čemu je naša naloga in naša dolžnost, da stojimo ob strani "Proletarcu" kakor nam stoji ob strani on. Pa se vendarle dobi človek, ne samo eden, ki je proti njemu. Čudno je le, da niso proti onim listom, ki so delavstvu sovražni . . .

Tudi ob tej priliki se je oglasil drugače dober član in rojak, se razsrdil ter dejal — "pa pošljimo kar vse v Chicago . . ."

Govoril je predsodek, ne razum, sovraštvo, ne razsodnost, mržnje, ne sentiment. A društvo je izšlo častno. Bruna, ki so na očeh, bodo počasi odpadla. Nezavednost med delavstvom se bo počasi morala umakniti razredni zavesti, in ignoranca bo morala bežati pred razumom. In tako je pravilno in potrebno. —

John Goršek.

Kdo je kdo v prvomajski številki "Proletarca".

Sljedeče vrstice so bile napisane za prvomajsko številko Proletarca, a so izostale ker ni bilo prostora. Sotrudniki letošnje prvomajske številke, ki je izšla pretekli teden, so:

IVAN MOLEK, slovenski ameriški pisatelj in dramatik, predavatelj, član uredništva "Prosvete".

JOŽE ZAVERTNIK, gl. urednik "Prosvete", urednik knjige "Ameriški Slovenci", sotrudnik "Proletarca" od začetka.

ANTON KRISTAN, pionir na polju delavskega združništva na Slovenskem.

ANDREJ KOBAL, eden mlajših slovenskih literarnih delavcev v Ameriki, ki se udejstvuje v urejevanju "Mladinskega lista SNPJ." in v raznih prosvetnih aktivnostih.

ANTON SLABE, študiral v Ameriki; se povzpela k izobrazbi z lastnimi močmi.

FRANK NOVAK, urednik "Vestnika", bivši urednik "Delavske Slovenije", dolgoleten aktiven član JSZ.

LOUIS BENIGER, član uredniškega štaba "Prosvete". Študiral v Ameriki.

ANTON GARDEN, gradiral v delavskem kolegiju v Brookwoodu, N. Y., agitator in prosvetni delavec.

BLAŽ NOVAK, novi glavni tajnik S. N. P. J.

ANGELO CERKVENIK, slovenski pisatelj, in dramatik.

IVAN VUK, urednik in pisatelj. Sotrudnik Proletarca.

TOŠE SELIŠKAR, učitelj, pesnik in pisatelj. Njegov socialni roman "Divji plameni" izhaja v Proletarcu.

MARTIN JUDNIČ, tajnik kluba JSZ. v Waukeganu, agitator in aktiven delavec na polju slovenske dramatike.

FRANK S. TAUCHAR, sotrudnik Proletarca in Ameriškega družinskega koledarja.

JOSEPH OVCA, tajnik kluba JSZ. v Springfieldu, Illinois.

DONALD J. LOTRICH, voditelj gibanja za organiziranje mladine v društvih SNPJ.

Vsi ostali, kateri v tej koloni niso predstavljeni, so aktivni sotrudniki tega lista ter agitatorji.

DRAMATIKA V COLLINWOODU.

COLLINWOOD, O. — Od kar imamo Slovenski delavski dom z modernim odrom, na katerem je omogočeno predvajati tudi težje igre, ki zahtevajo bogato scenerijo ter lučne efekte in prostor, ima dramatika tudi tukaj pogoj, da se dvigne do najvišje stopnje, ki je mogoča med nami.

Dne 10. aprila je bila vpriporjena dvodejanka "Pogodba". Pred njo pa smo gledali živo sliko — Večer v gozdu — Slepec — Sanje. Predstavljali so jo Emly Presterl, A. Bergosch, J. Turk, M. Balish, A. Poznik, M. Skok, M. Maroš, L. Makuc, J. Knific in H. Princ. Ta živa slika je bila vpriporjena tako fino in s tako močno hipnozo, da mi ostane vedno v spominu.

Tudi igra je prav dobro izpadla. Igrali so v nji Josip Zakrajšek, Božič, Volk, Annie Bergoch, Anna Bašel, Josip Birk, Josip Godec in Ivan Sore. Režijo je vodil Vinko Coff, ki ima za take naloge veliko sposobnost.

V nedeljo 8. maja bo vpriporjena igra "Begunka". Da bo dobro vpriporjena, garantira ime Frank Česen, ki ima režijo te predstave.

Dramatično društvo "Verovšek" torej deluje, in delovanje pomeni delo za vse ki so aktivni v društvu. Na občinstvo to in ono stran mejne črte, ki loči našo naselbino, apeliram, da prihaja na predstave v Slovenskem delavskem domu v čim večjem številu.

Kot znano, se vrši tu dne 22. maja konferenca JSZ., na katero vas tudi opozarjam. Bo velikega pomena, in upam, da bodo o pripravah zanjo poročali podrobneje drugi sodrugi. — Prijatelj napredka v Collinwoodu.

PRIHODNJA PRIREDBA KLUBA J.S.Z. V BARBERTONU.

BARBMERTON, O. — V soboto 14. maja ob 7. zvečer priredi klub št. 232 JSZ. veselico, na kateri bo vsa kdo, ki se je udeležil, resnično vesel. Prebitek je namenjen za nabavo novih knjig, torej v dober namen. Ta zabava se bo vršila v dvorani samostojnega društva "Domovina" na Mulberry St. Vabimo nanjo vse iz tukajšnje in okoliških naselbin. — John Jankovich.

SEZNAM PRIREDB SLOVENSKEH ORGANIZACIJ V CHICAGU

Maj.

Pevski zbor "Triglav". — Koncert 8. maja v Hrvatskem domu, So. Chicago.

Soc. pevski zbor "Sava". — Koncert v nedeljo 22. maja v dvorani SNPJ.

Pevski zbor "Slovan". — Koncert 29. maja v Hrvatskem domu, So. Chicago.

Junij.

Druš. št. 1 SSPZ. — Piknik dne 19. junija pri J. Vidmarju, Willow Springs.

Druš. "Zarja", piknik 26. junija pri J. Vidmarju, Willow Springs.

Julij.

Druš. "Zvon" JSKJ., piknik 4. julija pri Vidmarju, Willow Springs.

Avgust.

Pionir, št. 559 SNPJ. — Piknik v nedeljo 14. avgusta pri Vidmarju v Willow Springs.

Priredbe v prihodnji sezoni.

Pionir, št. 559 SNPJ. — V soboto 1. oktobra, druga letna veselica v dvorani SNPJ.

Klub št. 1 JSZ. — Dramska predstava v nedeljo 16. oktobra, dvorana ČSPS.

Društvo "Slovenski dom" št. 86 SNPJ. — Veselica v soboto 29. oktobra, dvorana SNPJ.

"Delavec", št. 8 SNPJ. — Veselica v nedeljo 6. novembra v Hrvatskem domu, So. Chicago.

Pevski zbor "Sava". — Koncert 27. nov., dvorana SNPJ.

Klub št. 1 JSZ. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava, dvorana SNPJ.

Žensko društvo "Nada" št. 102 SNPJ. — V soboto 14. januarja 1928 veselica, dvorana SNPJ.

Klub št. 1 JSZ. — Dramska predstava 29. jan. 1928, dvorana ČSPS. — Druge priredbe kluba št. 1 v l. 1928: Dne 8. aprila dramska predstava v dvorani Č. S. P. S. — V torek 1. maja prvomajska slavnost, dvorana SNPJ. — Dne 20. maja koncert "Save", dvorana SNPJ.

Ako naznanilo o priredbi vaše organizacije ni točno, sporočite, da se popravi.

PREDSTAVA "HRBTENICE" V BARBERTONU IN "PROSVETA" PRED ALTARJEM.

BARBERTON, O. — V nedeljo 17. aprila je bila na odru dvorane slovenskega samostojnega društva Domovina vprizorjena drama "Hrbtenica", katere namen, vsebina in jedro je bilo v naših listih že večkrat opisano. Igrali so jo člani in članice društva Triglav št. 48 SNPJ pod vodstvom znanega prijatelja naše dramatike g. John Gabrom.

Dasi je vse kazalo na uspeh, so ga nam skušali preprečiti še zadnje minuto. G. Bombač je izrabil neki dopis iz Barbertona in zato je na velikonočno nedeljo, na dan naše predstave, bral Prosveto namesto mašne knjige kar pri dveh mašah; na tak svet dan se menda tudi svetniki v nebesih zanimajo kaj piše Martin in bere Bombač.

Grmenje ni ostrašilo ljudi da ne bi prišli gledati vprizoritev "Hrbtenice", in ko se je dvignil zastor, je bilo v dvorani nad 600 ljudi.

Tako igramo pri nas: Prosveta je imela nastop pred oltarjem, ne da bi bila v programu in da bi vprašala za tisto vlogo. Pa so ji jo dali, in kaj more zato! Namen pridigarja je bil: Ne hodite tja! Ljudje pa so prišli. Taka so božja in človeška pota, križajo se in ljudje križarijo po njih kakor se jim najbolje zdi.

Predstava je bila dobro izvajana. — *John Fidel.*

PRVOMAJSKA PRIREDBA KLUBA ŠT. 1 LEPO USPELA.

CHICAGO, ILL. — Prvi maj so v Chicagu praznovali razne delavske organizacije. Največjo prvomajsko slavnost je imela unija Amalgamated Clothing Workers. Socialistična stranka okraja Cook je priredila prvomajsko manifestacijo v Shoenhofen Hall, Milwaukee in Ashland Ave.

Izmed klubov JSZ. v Chicagu so imeli svoje prvomajske priredbe klub št. 20 (srbski sodrugi) na north side in klub št. 1 v dvorani SNPJ. Obe sta bili uspešni.

Posebno bogat program je imela prvomajska priredba kluba št. 1. Godbene točke je izvajal orkester "Zvonimir", nastopil je naš pevski zbor "Sava" ki je zapel "Marseljezo in potem še "Tam gdje stoji". Občinstvu je njeno petje zelo ugajalo. Govorila sta v slovenskem Chas. Pogorelec in Donald J. Lotrich v angleškem jeziku. Anton Slabe je deklamiral Gregorčičevega "Človeka nikar" zelo lepo, Annie Turk pa "Kje domovina si", odlomek iz Otto Zupančičeve "Dume". John Kopore in Frances Mihelič sta zaigrala par komadov na citre.

Glavna točka sporeda je bila igra "Njegov jubilej", socialna drama, ki je bila sedaj drugič na našem odru. Če se ne motim, je bila to prva igra, ki jo je vprizoril pred mnogimi leti klub št. 1. Veliko lepega je klubov dramski odsek vprizoril od tistega časa, a "Njegov jubilej" je še vedno igra močne, resnične vsebine. Prikladna je za vzprizoritev posebno ob prilikah kjer je na sporedu poleg predstave še cela vrsta drugih točk.

Vlogo čevljarskega mojstra Trpina je imel Andrew Miško. Miško je izboren igravec in je vlogo fino pogodil. Trpinovo ženo Marijo je predstavljala Mary Aucin, ki je igrala živo, prepričujoče, kakor vloga zahteva. A. F. Žagar je imel vlogo njenega nečaka Karla, katero je igral naravno in napravil jako dober vtis, enako drugi igralci, kot Fr. Udovich v vlogi Debeluharja, načelnik čevljarske zadrage, Anton Andrejasich v vlogi biriča Gliste, ter Frank Muha in Chas.

Renar v vlogah Kimovca in Preglednika. Režiser je bil Andrew Miško. Igralce je maskiral Fred Zalaznik, ki je nam v tem oziru vedno naklonjen.

Zadnja večja priredba kluba št. 1 v tej sezoni bo koncert pevskega zbora "Sava" v nedeljo 22. maja v dvorani SNPJ. Poleg številnih pevskih točk bo pod režijo A. Slabeta vprizorjena igra s petjem "Pri puščavniku".

Vstopnina na ta koncert je v predprodaji 75c in na dan priredbe pri blagajni \$1. Priporočamo vam, da si preskrbite vstopnico že v predprodaji. Ne pozabite, da je bila udeležba na zadnjem "Savinem" koncertu tolikšna, da mnogo ljudi ni moglo dobiti v dvorani prostora, ker so prišli prepozno. "Sava" se je potrudila, da bo dala dne 22. maja še bogatejši program, na vas pa se zanaša, da boste v dvorani točno in pa da si preskrbite vstopnico čim prej. — x.

ZA SACCO IN VANZETTIIJA.

LITTLE FALLS, N. Y. — Vse zavedno delavstvo se zanima za sodno preganjanje, kateremu sta že vrsto let izpostavljena agitatorja Sacco in Vanzetti. Ako ju do 10. julija ne rešimo, bosta do tedaj po ukazu sodnika umorjena na električnem stolu v jetnišnici države Massachusetts.

Za njun slučaj so se zavzeli tudi naši tukajšnji rojaki in nedavno nabrali v obrambni fond \$19, kateri so namenjeni v Sacco Vanzetti Defense Fund v Bostonu. Poslali smo omenjeno vsoto na glavni urad JSZ., da se jo od tam pošlje naprej.

(To smo storili. — Tajništvo J.S.Z.)

Pobirala sta te prispevke Fr. Gregorin in Fr. Petavs, za kar jima gre vse priznanje. Tudi taka dela niso lahka, posebno ker ljudje radi dvomijo, in ne brez vzroka — češ, kam gre ves ta denar! Če ne bi bilo delavcev, ki so prispevali v obrambni fond omenjenih jetnikov, bi bila že več let v grobu. Par sto tisoč dolarjev je bilo že potrošenih v njuni obrambi — in delavstvo je to vsoto potrošilo zato, ker noče da bi razredna justica umorila nedolžne ljudi ker so delovali, dokler jih ni vrgla v ječo, za delavstvo in proti privatnemu grabežtvu.

Priporočamo našemu delavstvu vsepovsod, da naj bo aktivno v prizadevanjih, da rešimo Saco in Vanzettija pred justičnom umorom. — F. P.

Konferenca J. S. Z. v Sheboyganu.

V nedeljo 8. maja ob 10. dopoldne se vrši v Fludernikovi dvorani, 835 Indiana Ave., konferenca JSZ. Udeležijo se je zastopniki klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. iz naselbin Sheboygan, Milwaukee, West Allis, Waukegan, Chicago in drugih.

Apeliramo na vse zastopnike, da se je udeležijo in da pridejo pravočasno. Dobrodošli so nam vsi sodrugi in sodruginje. Vstop dovoljen tudi somišljenikom.

JERNEJEVO JAMRANJE.

LAWRENCE, PA. — "Po delu se jih sodi", pravi Jernej Hafner v slabotnem nasledniku nekdanje "D. S.", ki ima datum 14. aprila. Pravi, da se zanima za delo socialistov, kar je dobro, a napako ima v tem, da se ne zanima zadosti za svoje delo in za delo tistih, ki nastopajo pod krinko "komunistov", a niso. Zanima se za našo Konferenco klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije (Bartulovič mu je zapisal "Neizobraževalne" akcije). Jernej je človek, ki ne laže, ako molči. Bil je v društvu proti da bi poslalo zastopnike, potem pa se "zanima".

J.S.Z. in njena Izobraževalna akcija ne bi obstala, če ne bi imela namena dvigati delavstvo duševno in gmotno. Jernej pa ima namen "zabavljati". Na konferenci JSZ. je dobil besedo in vrgel polena na J. L. Lewisa, češ, da je slab predsednik in da bi premogari morali imeti boljšega. Tajnik mu je svetoval, naj nam predloži kaj boljšega, kar seveda ni storil. Ne bi mogel, pa če bi tudi hotel. Človek lahko kriči, se zasopi, vriska, cvili, basira in vpije, in skupaj šesteto ni to drugega kakor vpitje. Pravi, da se je začela gonja proti "komunistom" po konvenciji SNPJ. Beži no, Jernej! Saj te ni koklja brcnila! In mesec te tudi ne vodi, torej rabi razum! Prišel si na konvencijo in bil podložen vodstvu negega nečlana SNPJ., oziroma nečlanov. Če ne verjameš meni, neki bivši vodilni jugoslovanski komunist je pisal isto. Pristopil si v "progresivni" (provokatorski) blok SNPJ. po navodilu tistega nečlana, in storil si na konvenciji SNPJ. samo to, kar so ti določili NEčlani SNPJ. To so ti že mnogokrat vrgli v obraz in ti molčiš. Tudi debate pred članstvom SNPJ. ste se branili kot hudič križa — ti že več zakaj! Kdo te je izzival na konferenci! Ali si bil ti, ali so bili drugi, ki so iskali "trubel"? Mar ti niso rekli, da je tvoje delovanje podobno mahinacijam Pittsburgh Coal kompanije?

In Brophy! Kdo pa je dal tiskati zanj letake v naselbinah Muse in Hendersonville? Dobil je mnogo glasov, rudarji so bili zanj — in mar si bil ti, ki si znil za Brophyja v teh dveh naselbinah kakšno besedo? Čemu prihajati z lažmi o stvarih, ki so že minile in ne morejo biti več nove!

Pravi, da denunciramo komuniste. Kje so dokazi!? Dokazano pa je, da je med komunisti toliko denuncijantov, da drug drugega denuncirajo. Ves njihov pokret je prepleten s njihovimi lastnimi denuncijacijami. Jernej, vaša sekcija je majhna, in odbor je majhen. Ker se "zanimaš", ti je znano, da se člani odbora tvoje sekcije zmerjajo drug drugega s špijoni, agenti provokatorji in denuncijanti!!! Daj no, povej, kaj ti misliš o tem! Mar je to bratsko, ali sodružno? Če se deset članov odbora tvoje organizacije zmerja med seboj s provokatorji in špijoni — brate moj — zakaj molčiš?

Jernej, pritožuješ se, ker je nekaj delavcev še vedno ohranilo toliko razuma, da so ostali v socialistični stranki. Če bi šli vsi med skebe, in nihče med komuniste, pa bi bil ti in tvoji Bartuloviči vseeno zadovoljni. Kar ti v svoji zakrnjenosti nočeš — je delavca, ki zna misliti s svojo glavo!

Jernej, Jernej, kedaj te bo srečala pamet!

Publicijski odbor Conference JSZ.

"Proletarec" zahaja med šest tisoč najinteligentnejših čitateljev v jugoslovanski ameriški javnosti. Čitajo ga vsi, ki kaj štejejo v nji.

Prispevki za prvomajsko številko "Proletarca".

Tire Hill, Pa.: Frank Meden 50c; po 25c: L. Dobnikar, M. Krasovetz, skupaj \$1.

Little Falls, N. Y.: Fr. Greorin 50c; J. Purnat 25c; po 20c: J. Cvetežar, J. Cigale, Ant. Fedran, Fr. Leskovec, Tony Lapajne, Herman Perhlin, John Gerdin, Fr. Menard, M. Gorinšek, skupaj \$2.55.

Moundsville, W. Va.: Frank Andoljšek \$1.

Sheldon, Wis.: Po 25c: Ignac Kolar, Rozalija Kolar, skupaj 50c.

Virden, Ill.: Frank Hersich \$1; Fr. Vončina 45c; S. Kavčič 35c; po 25c: Fr. Reven, Mary Pishler, skupaj \$2.30.

Blaine, O.: \$1: Nace Zlemberger, J. Sumer \$1.05; Fr. Kovach 70c; A. M. Bradley 51c; po 50c: Fr. Celigoj, L. Androina, J. Johnson, skupaj \$4.76.

Point Marion, Pa.: Tony Zupančič \$1.70; J. Oblak \$1; J. Mrvak 50c, skupaj \$3.20.

Forest City, Pa.: Klub št. 10, JSZ. \$3; Fr. Rataic \$1; po 50c: Ant. Drasler, Tony Saiz; po 25c: M. Zgaga, M. Jančar, A. Vidregar; Peter Torkar 15c, skupaj \$5.90.

Universal, Ind.: Fr. Storm 50c; po 25c: Fr. Gorše, J. Cigale, Fr. Juvan, J. Kosmač, V. Verhovnik, M. Brunnett, J. Ciraj, \$2.25.

Muse, Pa.: Fr. Zabkar 50c; po 25c: A. Ogramovich, M. Setinski, Fr. Gregorič, J. Lamuth, A. Špellč, J. Špellč, A. Kramžar, J. Grabnar, F. Kumar, A. Može, M. Tratar, J. Granc, M. Kranc, J. Martinčič, J. Rozman, M. Skidl; A. Martinčič 50c; A. Žagar 15c, skupaj \$5.15.

Arcadia, Kans.: J. Kunstelj 55c; po 50c: J. Pilih (Cokerill), M. Kukovich, J. Tršinar, M. Znidarsich; po 25c: F. Straus Sr., V. Straus, F. Straus Jr., J. Bozich, Frank Dolinar, J. Gorenc, L. Vene, A. Šular; J. Šular 30c, skupaj \$4.85.

Chicago, Ill.: Po \$1: J. Turk, A. Wouk, Angeline Tich, F. Benčina, F. A. Vider, P. Bernik, A. Miško, G. Maslach; Albina Loar \$1.45; A. Misja 70c; po 50c: S. Zele, Ivana Kaušek, P. Maurin; A. Košmerlj 30c, skupaj \$11.95.

Bowen, Colo.: Frank Potočnik 25c.

Utica, N. Y.: Joseph Simončič 20c.

Delmont, Pa.: Joseph Paulich 25c.

Krayn, Pa.: L. Sterle \$2; J. Brezec, 20c, skupaj \$2.20.

Cicero, Ill.: J. in K. Turpin 50c; J. R. Sprohar 25c, skupaj 75c.

Aguilar, Colo.: M. Kovač 50c.

Willock, Pa.: M. Mert 25c; po 20: L. Stark, F. Sedej, J. Šubic, J. Koplenik, Law. Dolenc, skupaj \$1.25.

Cuddy, Pa.: Po 25c: A. Gaber, J. Yenke, F. Mramor, skupaj 75c.

Barberton, O.: Klub št. 232 JSZ. \$5.

Raton, N. Mex.: John Kopriva 20c.

Milwaukee, Wis.: Klub št. 37, JSZ. \$10; V. Petek \$5.70; neimenovan \$5; Frank Ermenc \$5; neimenovan \$1.50; F. Mihek \$1; Albert Hrast 90c; po 50c: J. Chamernik, M. Breznik, skupaj \$30.10.

Reliance, Wyo.: John Porenta 20c.

Springfield, Ill.: John Goršek 50c; Joseph Logar 50c, skupaj \$1.

Virden, Ill.: Frank Stempihar 20c.

Sublet, Wyo.: Klub št. 15, JSZ. 65c.

Yukon, Pa.: Joe Robich in J. Lonerhole (W. Newton), \$1.25.

Bellaire, O.: Louis Pavlinič \$1.

Wegee, O.: Jacob Tomšič 75c.

Imperial Pa.: John Virant 25c.

So. San Francisco, Calif.: Max Rolih 50c.

Mulberry, Kans.: Andy Pikelj 25c.

Valley Home, Calif.: M. Strojjan 25c.

Ringo, Kans.: John Bernik 25c.

Ely, Minn.: John Teran \$1.25.

Gainbroock, Pa.: Jacob Vidrich \$1; John Znidarsich 50c; skupaj \$1.50.

West Allis, Wis.: Joseph Radelj \$2; John Zore, 25c, skupaj \$2.25.

Topliff, Utah: John Malich 82c.

Irwin, Pa.: Neimenovan \$1; Fr. Sedminek 75c; M. tratnik 25c, skupaj \$2.

W. Frankfort Heights, Ill.: Frank Jesch \$1.
Library, Pa.: M. Dermota \$1; Nick Triller 25c, skupaj \$1.25.

Hermine, Pa.: Po 50c: Anton Zornik, Fr. Rahne, Fr. Primožič; po 25c: L. Steban, M. Ramšek, M. Arnold, J. Steban, A. Boltič, skupaj \$3.

Hendersonville, Pa.: Albin Krničnik 25c.
Finleyville, Pa.: Frank Pohle 55c; po 50c: M. Jaklevič, J. Bučko; J. Bobnar 25c; po 10c: J. Bobnar, Joseph Godnjavec, skupaj \$2.

Pittsburg, Kans.: John Kastelic 30c.
Farrell, Pa.: Frank Kramar \$1.
Nokomis, Ill.: Lukas Grosser, 20c.

Pullman, Ill.: Peter Verhovnik 25c.
Power Point, O.: Klub št. 9, JSZ. \$1.
Chicago, Ill.: Peter Svoboda 50c; po 25c: Mary Skerjanc, J. Krašer, skupaj \$1.

Sublet, Wyo.: John Kržišnik 40c.
Little Falls, N. Y.: Po 50c: J. Petavs, F. Petavs; po 25c: F. Lovrin, A. Petkovšek, skupaj \$1.50.

Gillespie, Ill.: Anna Krainz 50c; po 25c: G. Veršič, J. Gornik, J. Krainz, Amalija Gornik, skupaj \$1.50.

Glencoe, O.: Anton Kravanja 50c.
Piney Fork, O.: Klub št. 95, JSZ. \$2; po 25c: V. Omeitz, F. Završnik, J. Oblak, J. Robas, skupaj \$3.

North Chicago-Waukegan, Ill.: Franciška Artach \$1; Fr. Grimsich \$1; R. Skala 50c; po 25c: J. Mihevc, F. Mihevc, J. Mahnich, Frank Jereb; A. Možek 30c, skupaj \$3.80.

Kenosha, Wis.: Frank Turk 40c.
Milwaukee, Wis.: John Baranjai 50c.
Pueblo, Colo.: Po 25c: J. M. Stonich, M. Miklič, M. Strumbl, M. Babnik, skupaj \$1.

Lloydel, Pa.: Alojzija Brence \$1.
Butte, Mont.: Po 25c: P. Kaps, M. Mihelchick, M. Otonichar, skupaj 75c.

Bridgeport, O.: Po 25c: J. Likovich, I. Blatnik, F. Pavlovich, A. Bobnar, skupaj \$1.

Johnstown, Pa.: Louis Gall \$1.
Nonticoke, Pa.: Geo Deslich 26c.
Clinton, Ind.: Frank Bregar \$1.

Waukegan, Ill.: Frank Smrtnik \$2.
Arma, Kans.: Joseph Jordan 70c.
Detroit, Mich.: John Vitez \$1; neimenovan 25c, skupaj \$1.25.

Sheboygan, Wis.: Andy Gostia 50c; Jack Rupnik 25c; po 10c: John Suppanshick, Anton Zorman, Frank Sepič, skupaj \$1.05.

Duluth, Minn.: John Kobi 50c.
N. Braddock, Pa.: John Žerjav 25c.
Lloydel, Pa.: Po 50c: J. Svirgelj, Frank Lisica, Fr. Zalar, J. Znidarsich, T. Zalar, skupaj \$2.50.

Lawrence, Pa.: Po \$1: Louis Glasser (Carliss), L. Jankovich; po 50c: L. Britz, M. Rupnik; po 25c: L. Mrak, Fr. Jankovich, M. Gruden, skupaj \$3.75.

Detroit, Mich.: Nick Sestanovich \$1.
Cleveland, O.: Društvo "Naprej" št. 5, SNPJ. \$5; Joseph Jauch \$2.70; po \$1: V. Jurman, L. Gorjup, A. Komar, F. Jerina, neimenovan, Jos. Volk, F. Somrak; L. Medveshek \$1.10; po 50c: Joseph Skuk, E. Branisel, A. Kukovatz, A. Hren, J. Krebelj; po 25c: J. Podbevšek, neimenovan, A. Zajc, Fr. Mikša, skupaj \$19.30.

Skupaj v tem izkazu \$162.39. Zadnji izkaz \$23.90, skupaj \$186.29.

Agitatorji na delu.

Naročnin so poslali (izven kontesta):

Vinc. Verhovnik, Universal, Ind. 2
Joseph Koenig, San Francisco, Calif. 2
John Matičič, Luzerne, Pa. 2
Frank Perko, Milwaukee, Wis. 2
Paul Slabe, West Park, O. 2
Tony Stražišar, Windmer, Pa. 2
Luka Grosser, Nokomis, Ill. 1
John Koplenik, Mt. Oliver, Pa. 1
Louis Sterle, Kravn, Pa. 1
Lawrence Demshar, Rock Springs, Wyo. 1
Frank Gregorin, Little Falls, N. Y. 1
Joseph Zorko, West Newton, Pa. 1
Anton Bobnar, Bridgeport, O. 1
Jacob Rupnik, Sheboygan, Wis. 1

Kampanja za razširjenje "Proletarca".

	Število naročnin.	celotne naročnine.
Soc. klub št. 1, Chicago, Ill.	57	40½
Soc. klub št. 27, Cleveland, O.	29	22½
Anton Zornik, Hermine, Pa.	18	12½
Joseph Radelj, West Allis, Wis.	15	12½
Soc. klub št. 45, Waukegan, Ill.	12	11½
Soc. klub št. 49, Collinwood, O.	14	10½
Joseph Pompe, Burgettstown, Pa.	8	7
John Tancek, Girard, O.	9	7
Soc. klub št. 118, Canonsburg, Pa.	8	7½
Anton Maslo, Greensboro, Pa.	9	5½
Christina Omahne, Clinton, Ind.	5	5
John Longerholc, W. Newton, Pa.	4	4
John Lamuth, Detroit, Mich.	4	4
John R. Sprohar, Cicero, Ill.	4	4
Geo Smrekar, Aliquippa, Pa.	4	3½
John Rednak, Braddock, Pa.	7	3½
John Lamuth, Muse, Pa.	5	3
Anton Debevc, Sheboygan, Wis.	3	3
John Krainz, Sheboygan, Wis.	3	3
Frank Boltezar, Pueblo, Colo.	3	2½
Soc. klub št. 47, Springfield, Ill.	2	2
John M. Stonich, Pueblo, Colo.	2	2
John Vitez, Detroit, Mich.	2	2
John Kosin, Girard, O.	2	2
John Ban, Pittsburgh, Pa.	2	1½
Max Martz, Buhl, Minn.	2	1
Frank Bregar, Avella, Pa.	1	1
Rudolph Potochnik, Detroit, Mich.	1	1
	236	188

Klub št. 1. — Frank Udovich 15—12½; A. F. Zagar 16—11½; Mike Svirgel 3; Chas. Pogorelec 3; Donald J. Lotrich 2; Frank Smith 2; Vinko Ločniškar 1; Frank S. Tauchar 2. Soc. klub št. 27. — 21—17; Louis Zorko 3—2½; Ernest Bajec 1—1; Frank Mikše 1—1; Tony Kukovatz 2—1½; Louis Krašna 1—½. Soc. klub št. 45. John Malovasič 7—7; Martin Judnich 4—3½; Frances Zakovšek 1—1. Soc. klub št. 118. — Marko Tekavec 4—4; John Chesnik 3—2½; John Jereb 1—1. Soc. klub št. 47. — Joseph Ovca 2—2.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dopisnikom, ki so poslali agitacijska poročila za prvomajske proslave in drugo, tole: naznanjeno je bilo — ne samo enkrat, da vse, kar bi imelo iti v prvomajsko številko Proletarca, datirana dne 28. aprila, bi morali imeti v našem uradu najpozneje 20. aprila. Tako velik list ne more biti "zložen" v tiskarni v par urah, ampak zahteva več dni. Tiskarji ne dobe zastoj nad tisoč dolarjev. A vzlic našim apelom, ki jih ponavljamo od leta do leta, se je tudi sedaj dogodilo, da so nekateri dopisniki prišli s svojimi sporočili šele po 20. aprilu, nekateri celo 25. in 26. aprila. Potem pa je "zamera". Vsakdo, ki je sotrudnik kakega lista, naj se skuša poglobiti tudi v delo tiskarjev, poskuša naj ga pravilno pojmovati, pa bo manj neprimlik in boljše sodelovanje.

Čitatelje opozarjamo na članek "Naše podporne organizacije z ozirom na bodočnost", ki ga je spisal za prvomajsko številko Peter Bernik, a je priobčen v tej, ker v prejšnji ni bilo prostora. Zelo zanimiv in času primeren članek. Prečitajte ga in pošljite o njemu svoja mnenja.

Vsi članki in dopisi, ki so bili poslani za priobčitev v prvomajski številki, a ni bilo dovolj prostora za vse, bodo priobčeni v naslednjih številkah.

"Proletarec" je razširjen med najrazumnejšimi čitatelji slovenskega tiska v Ameriki. Čitajte ga tudi vi.

NAŠI ODRI.

Po "Lirinem" koncertu.

Bili so časi, ko je bil pevski zbor "Lira" eden največjih, ako ne največji jugoslovanski mešan pevski zbor v Chicagu. Imel je poleg mešanega, moškega in ženskega zbora tudi tamburaški zbor. Imel je nekaj časa celo svoje prostore, v katerih so se zbirali člani in članice, bodisi v svrhu zabave, ali na vajah.

A prišle so neprilike in zadale udarce ne le eni ampak mnogim našim organizacijam. "Lira" jih je prebolela, gojila slovensko pesem naprej in vztrajala. Če ni bilo dovolj dohodkov s koncerti, in mnogokrat jih ni bilo, so posegli v žepe najbolj navdušeni člani in članice ter pokrili razliko. Tudi sedaj je tako. "Lira" je napolnila že največje dvorane na zapadni strani, kot je naprimer "Češko-ameriška dvorana, in je pela tudi majhni avdienci v prostorni dvorani, kakor je recimo Pilsen Sokol. Časi se menjajo, mi se menjamo, in ne vem kaj se še vse menja. Sploh pa so časi, ko je bilo na slovenski koncert v Chicagu mogoče dobiti okrog 800 ljudi in več, že za nami. Pet sto je danes že najboljša udeležba.

Nekateri naši zbori (najbrž večinoma vsi aktivnejši) prirejajo dva koncerta letno, "jesenskega" in "pomladanskega". Te tradicije se drži že dolgo tudi "Lira". Njen "jesenski" koncert se je vršil 10. oktobra prošle leto v dvorani SNPJ, in ob tej priliki je praznovala tudi svojo desetletnico. Tisti koncert je bil dobro izvajan.

V nedeljo 24. aprila t. l. se je vršil njen spomladanski koncert, istotako v dvorani SNPJ. Udeležba primerna, a nasebina bi ne izgubila na ugledu, če bi bila dvorana, ki ni posebno velika, bolj napolnjena kakor je bila. Prvenstvo v koncertnih točkah jo dosega poljski pevski zbor Filharmonia. Vodi ga zborovodja Gabriel Chrzanowski, kakor "Liro". Žel je toliko aplavdiranja, kakor malokateri zbor — naš zbor namreč. Ne zato ker je Filharmonia poljski zbor, ampak ker je res dober zbor. Ni čudno. Slovencev je v Chicagu le nekaj tisoč — in še ti so porazgubljeni. Poljakov pa je tu par sto tisoč ali več kot vseh Slovencev v Ameriki. Sigurnost, s katero je pel ta zbor, harmonija katero je pokazal, in lepota katero je spremenil v zvoke, — čemu ne bi ploskali! Večina udeležencev je čula poljski zbor prvič. In nikomur ni bilo slabo. "Poljaki znajo", mi je rekel nekdo. Nič bolj, kot mi. In kot sem omenil: Njih je tukaj par sto tisoč — lahko izbirajo, nas je malo in imamo težave, kakršne so njim neznane.

Nastopil je tudi "Slovan", pullmanski slovenski zbor, četa moških junakov, katerim poveljuje s takti M. Kuhel. Pullmančani imajo precej dobre glasove, bodisi da zato ker so blizu jezera, ali pa zato, ker so zmerni in pijači, in "Slovan" napreduje. Ima pa še precej stopenj do viška. Dosegal ga bo, kajti "um mu je dan . . ." Seveda, če hoče, in če bo delal kakor hoče pevovodja Kuhel.

Lillian Golub, devet let stara deklica, je igrala na klavir par komadov. Vpoštevajoč njeno starost, je umetnica. Drugače pa bi spadala bolj na koncerte, na katerih nastopajo izključno otroci, razume se, da taki, ki znajo igrati ali peti.

Jako je ugajal s svojimi solospeli "Lirin" pevovodja Gabriel Chrzanowski. Ima lep bariton in pel je z navdušenjem.

Drugi del programa so tvorile skladbe Spring Song (Felix Mendelssohn), Carmen (H. Lane Wilson) in Minuet (Bethoven), katere je izvajala "Lira" v kostumih. Kostumi včasih veliko vplivajo in morda marsikomu povečajo iluzijo. Vem, da je "Lira" na svojem prejšnjem koncertu prošle jesen napravila z njimi dober vtis ker je bilo tudi petje kakor treba, niso pa mi ugajali njeni kostumirani nastopi na njenem zadnjem koncertu. Eden njenih najboljših pevcev me je po koncertu vprašal za odkritosrčno mnenje, in izrazil se mu ga tako kakor tukaj. Pa je dejal: "Vsi drugi so rekli, da jim je ravno to najbolj ugajalo." Morda sem v zmoti, morda so bili drugi preveč prijazni, mojega mnenja to ne spremeni.

Tudi o korusu bi rekel nekaj. Korus je danes reč, ki je zelo izpopolnjena. Vidiš ga dan za dnem že v vsakem večjem "movie" teatru. Zahteva izredno veliko vaje, lepote, in v petju lepote glasu, bogate lučne efekte in čimlepše kulise, "Liri" so se Verdijevi cigani iz "Trubadorja" posrečili, ne pa njeni nastopi v kostumih na koncertu 24. aprila. Če se motim, moja krivda.

Udeleženci so se zadržali, kakor se bi, če bi bili v Orchestra Hall ali v kateri koli drugi znani orkestralni dvorani v Chicagu. Tudi to je znamenje napredka med nami. Razun na jesenskem "Savinem" koncertu nisem videl še na nobenem tako lep "gledališki mir" kakor na tem.

"Lira" pa zasluži, če ne bi bilo drugega, to priznanje. Ima nekaj članov in članic, ki vztrajajo tako močno, neglede kako osamljeno, da drže svoj pevski zbor v živahnosti, in da pokrivajo stroške. Pokrivati stroške — to je najtežji problem večine naših pevskih zborov. — F. Z.

"SELJAČKA BUNA" V ST. LOUISU.

ST. LOUIS, MO. — V nedeljo 8. maja bo v novem Sokolskem domu, 1439 Chouteau Blvd., ki ima eno največjih in najlepših jugoslovanskih dvoran v Ameriki (prostora ima za tri tisoč ljudi) vprizorjena drama iz uporniškega gibanja hrvatskih in slovenskih kmetov, "Seljačka buna". Vršila se pred 354 leti, ko je vladala v deželah naših očetov še tlaka, desetina in druge nadloge, ki so združene s fevdalizmom. Vstopnina je samo 50c za osebo, dasi so stroški vprizoritve veliki. Pokriti pa jih more narod, ako omenjenega dne napolni dvorano. — Odbor.

GLASOVITA PRESTAVA U CHICAGU.

Jugoslavensko Prosvetno Udruženje priredjuje veliko zabavo sa prestavom i plesom u nedjelju, 8. maja, 1927, u Č. S. P. S. dvorani, 18. ul. i May Street, Chicago, Ill.

Dramatski Zbor "NADA" odigravat će znamenitu dramu u 5 činova "ŠOKICU" od Ilije Okrugica-Sremca. To je igrokaz sa pjevanjem iz našeg narodnog života godine 1848—49.

Ulaznina: 75c u pretprodaji, na blagajni 1 dolar. Ulaznice se mogu dobiti kod mnogih naših radnja i trgovina.

Dvorana se otvara u 1 sat, a prestava počinje točno u 3 sata poslije podne. Nakon prestave bit će opća zabava i ples.

Listu v podporo.

VII. Izkaz.

Chicago, Ill.: Jože Zavertnik \$10; John Turk \$5; Donald J. Lotrich 60c, skupaj \$15.60.

Waukegan, Ill.: Klub št. 45, JSZ. 86c.

Vandling, Pa.: John Kavčič 70c.

Collinwood, O.: Frank Barbič \$1; Joseph Maslo 50c, skupaj \$1.50.

Renton, Pa.: Klub št. 233, JSZ. \$5.

Forest City, Pa.: John Murnich 75c.

Cleveland, O.: Po 50c: Ignac Smuk, Anton Abram; Tony Kukovatz 25c, skupaj \$1.25.

Poplar Bluff, Mo.: Louis Nosse 75c.

Milwaukee, Wis.: Albert Hrast \$3.

Burgettstown, Pa.: Klub št. 19, JSZ. \$1.70.

Gleason, Wis.: Louis Drobnich 50c.

Johntown, Pa.: Po \$1: Anton Vidrich, Karol Rogel; po 50c: John Kobal, Martin Bajc, Frank Naglič, Joseph Budna, Martin Lovko, Math Zadnikar, (poslal John Kobal), skupaj \$5.

Universal, Ind.: Vinc. Verhovnik 95c.

Utica, N. Y.: Joseph Simončič 50c.

Darragh, Pa.: Thomas Podbevšek 40c.

Manitowoc, Wis.: Frank Stanzar 50c.

Keister, Pa.: Po 70c: Louis Lekše, Joseph Modic; po 45c: Louis Modic, John Chervan, skupaj \$2.30.

Valley Home, Calif.: M. Strojman 75c.

Detroit, Mich.: J. Volk 25c.

West Newton, Pa.: Joseph Zorko 60c.

Girard, O.: John Tancek \$4.40.

Niles, O.: Joseph Gornik 50c.

Springfield, Ill.: Društvo št. 47, SNPJ. \$10.

Sheboygan, Wis.: Martin Jelenc \$1; Math Urbančič 75c; Frank Grobelnik 50c, skupaj \$2.25.

Chisholm, Minn.: Klub št. 22, JSZ. \$2.50.

Canonsburg, Pa.: Po \$1: Marko Tekavec, John Lamuth, E. Dobroslki, W. Durker, John Zakelj; po 50c: T. Martinčič, J. Martinčič, L. Marovšič, T. Strajner, A. Karničnik, J. Boye; po 25c: T. Semec, P. Gruđen, F. Ferlich, J. Žigon, skupaj \$9. — Skupaj v tem izkazu \$71.51. Zadnji izkaz \$255.28, skupaj 326.79.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z. IN DRUGIH NAŠIH ORGANIZACIJ.

MAJ.

SHEBOYGAN, WIS. — Konferenca JSZ. v nedeljo 8. maja. Pod njeno okrožje spadajo klubi in društva Izobraževalne akcije JSZ. v Severnem Illinoisu in južnem Wisconsinu.

Barberton, O. — Veselica kluba št. 232 JSZ. v soboto 14. maja zvečer v dvorani društva "Domovina".

COLLINWOOD, O. — Konferenca J. S. Z. v nedeljo 22. maja. Dne 21. maja veselica. Dne 22. maja, po zborovanju shod.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 22. maja koncert soc. pevskega zbora "Sava" v dvorani SNPJ.

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporoče datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

SEJE KLUBA J. S. Z. V GIRARDU, O.

GIRARD, O. — Seje soc. kluba št. 222 J. S. Z. se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7 uri zvečer v Slovenskem Narodnem Domu. Delavci to je vaša organizacija, pridružite se ji! Naš klub ima tudi lepo zbirko knjig. Izposojajte si jih!

TAJNISTVO.

PRIREDITEV IN KONCERT

ob priliki konference
klubov in društev

"IZOBRAŽEVALNE AKCIJE" J. S. Z.

8. maja v dvorani

J. FLUDERNIKA

835 Indiana Avenue,

SHEBOYGAN, WIS.

Konferenca ob 10. dop.

Pričetek koncerta ob 2. pop.

Vstopnina 35c.

SPORED:

1. Otvoritev.
2. Marseljeza.....A. C. Glaeser orkester
3. Govor....sod. Chas. Pogorelec iz Chicago
4. "Slovenski svet".....pev. zbor. "Danica"
5. "To a Star".....A. C. Glaeser orkester
6. Govor v angleščinisod. A. Kuether
7. "Majniku v pozdrav"
pev. odsek dr. "Amerikanska Slovenka"
8. "Moonlight Love" ..A. C. Glaeser orkester
9. "Opomin k petju", mešana zbora
.."Danica" in "Amerikanska Slovenka"
10. "Angelus"A. C. Glaeser orkester
11. "Oblačku".....pev. zbor. "Danica"
12. "Ship of Dreams".....A. C. Glaeser orkester
13. "Kadar Novo leto"....pev. zbor "Danica"
14. "My Gal" don't love me"
.....sologesp. gđc. M. Resnik
15. "Pozdrav Savinski dolini", mešana
zbora "Danica" in "Amerikanska Slovenka"
16. "Trije kralji", duet
.....A. Ratelj in J. Grobelnik
17. "Domovini", duet
.....M. Champa in J. Globelnik

Po končanem programu prosta zabava in ples.

Igra A. C. Glaeser orkester.

ZAPISNIK

15. konference klubov in društev Izobraževalne akcije
J. S. Z. za zapadno Pennsylvanijo dne 27.
marca 1927 v Canonsburgu, Pa.

Tajnik konference sodr. John Terčelj otvori sejo ob 10. dopoldne.

Navzoči so: John Terčelj, tajnik; Vinko Peternel, pomožni tajnik; Louis Britz, John Česnik, Anton Rupnik, John Langerhole in Paul Posega, odborniki.

Zastopniki posameznih klubov: Lovrenc Kaučič, za klub št. 13, Sygan; Anton Zupančič, klub št. 17, Grays Landing; Joseph Pompe, klub št. 19, Burgettstown; John Langerhole, klub št. 32, West Newton; Anton Zornik, klub št. 69, Herminie; John Česnik in Marko Tekavec, klub št. 118, Canonsburg; John Ban, klub št. 131, Pittsburgh; Jakob Ambrožič, klub št. 175, Moon Run; Mary Fradel, klub št. 178, Latrobe; Vinko Peternel, klub št. 182, Meadowlands; Louis Zgonik, klub št. 225, Avella; Mike Jerala, društvo št. 88 SNPJ., Moon Run; Anton Maslo, društvo št. 101 SNPJ., Grays Landing; Bartol Yerant, društvo št. 122 SNPJ., Aliquippa; John Koklich, društvo št. 138 SNPJ., Canonsburg; Marko Rupnik in John Mahelin, društvo št. 245 SNPJ., Lawrence; Frank Lavrich, društvo št. 287 SNPJ., Burgettstown; Anton Semec, društvo št. 259 SNPJ., Meadowlands; John Jereb, društvo št. 295 SNPJ., Bridgeville; zastopano je tudi društvo št. 6 SNPJ., Sygan, in števil. 139 SSPZ., So. Burgettstown. Poleg teh je bilo navzočih mnogo drugih sodrugov iz raznih naselbin.

Ob otvoritvi konference je tajnik s. Terčelj predstavil mladinsko tamburaško društvo, ki je zaigralo par komadov v pozdrav zunanjim delegatom.

Za predsednika konference je bil soglasno izvoljen sodrug John Koklich, za zapisnikarja pa sodrug Paul Posega.

Zapisnik 14. konference, ki se je vršila na Library, Pa., sprejet kot čitan.

Sodrug tajnik prečita pismo sodruga Louis Sterleta, Krayn, Pa., v katerem poroča da se radi oddaljenosti ne more udeležiti konference; nadalje poroča, da je tamošnje društvo SNPJ. prispevalo v konferenčno blagajno pet dolarjev; sodrug tajnik pojasni, da te vsote še ni prejel. — Nadalje prečita pismo sodruga Anton Jazbinška, Harwick, Pa., v katerem poroča o tamošnji situaciji.

Sodr. tajnik predloži naslednje poročilo:

Preostanek blagajne na zadnji konferenci je bil \$35,35; nabrano na konferenci in popoldne na shodu 35 dolarjev; blagajna torej \$70,35. — Stroški: Vozni stroški govornikov \$45; dodatna naročnina za Proletarca \$16; oglas v Družinskem koledarju \$9,75; skupni stroški torej \$60,75, ostane torej v blagajni \$9,60.

Glede shoda v Canonsburgu, katerega je nameraval sklicati klub števil. 118 skupno z drugimi delavskimi organizacijami v tamošnji naselbini za časa zadnjih volitev naj omenim toliko, da se ta shod ni vršil, ker ostale unije niso hotele sodelovati, klub sam pa ga ni hotel sklicati, ker bi ne bil uspeh.

Na zadnji konferenci je bil izvoljen sledeči odbor: John Trčelj, tajnik; Vinko Peternel, pomožni tajnik; Louis Britz, John Česnik, Anton Rupnik, John Langerhole in Paul Posega, odborniki.

Referate za današnjo konferenco so sprejeli: Louis Britz o situaciji premogarjev; John Česnik o Izobraževalni akciji JSZ. in jaz o kampanji za Proletarca.

Zastopniki posameznih klubov in društev Izobraževalne akcije poročajo o situaciji, v kakršni se nahajajo, in da delajo koliko jim je pač mogoče v danih razmerah: agitirajo za Proletarca in razširjajo socialistično literaturo. Klub števil. 118 priredi 1. maja velik shod, na katerem bo govoril sodrug Filip Godina. Po končanih poročilih zastopnikov klubov in društev izobraževalne akcije predloži sodrug John Česnik sledeči referat:

Izobraževalna akcija J.S.Z.

Izobrazba je potrebna vsakemu; najbolj jo pa potrebuje delavec, ako se hoče otresti kapitalističnega jarma. Brez izobrazbe ne moreš napredovati v nobenem oziru, in tega se moramo delavci zavedati. Izobrazbo pa moremo dobiti s čitanjem dobrih knjig in časnikov. V naši stari domovini nismo mogli dobiti dosti izobrazbe, ker je nam niso hoteli dati. — Ako govorim tukaj o izobrazbi, mislim namreč ono izobrazbo, katero potrebuje delavec. — V bivši Avstriji, od kjer smo prišli so bile vse šole pod kontrolo rimske hierarhije, ki je že skrbela, da smo dobili ono izobrazbo, ki ji ni škodila.

V namen pripomoči delavcem tukaj — v Ameriki — do kolikor mogoče izobrazbe v pravem pomenu besede se je organizirala v področju Jugoslovanske socialistične zveze "Izobraževalna akcija", v kateri so včlanjena posamezna društva naprednih jugoslovanskih organizacij. Delo, ki ga vrši ta organizacija je velevažno, in dolžnost nas vseh je, da jo podpiramo po vseh naših močeh in agitiramo, da postanejo vsa društva jugoslovanskih podpornih organizacij člani te "Izobraževalne akcije JSZ.

Na četrtem rednem zboru JSZ. je bil izvoljen poseben odbor, katerega naloga je oskrbovati društva izobraževalne akcije JSZ. z brošurami, dramatičnimi igrami, deklamacijami, itd. In ta odbor je tudi deloval, ter razposlal na posamezna društva nad 4.000 raznih brošur, knjig, dramskih iger in pesmi v vrednosti nad \$1.000, in sicer popolnoma brezplačno.

Pomen te Izobraževalne akcije je velik, in vsled tega apeliram na vse sodruga in somišljenike, da delajo na to, da postanejo člani še ona društva, ki še niso v Izobraževalni akciji JSZ., da bo ta mogla še bolj vršiti svoje naloge med jugoslovanskimi delavci v Ameriki.

Sodrug John Terčelj predloži naslednji referat o razširjenju socialističnega tiska:

Konferenci klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. za zapadno Pennsylvanijo:

Gospodarske krize, ki prihajajo nad nas vsled današnjega gnilega kapitalističnega ekonomskega sistema občuti vedno le oni razred sedanje človeške družbe, ki je odvisen od dela svojih rok. In te krize občuti tudi tisto časopisje, ki je last tega razreda. Sodrug Česnik je v svojem referatu omenil glede Izobraževalne akcije JSZ. in na nas apeliral, da jo moramo podpirati. Da, izobrazba nam je potrebna, in to najlažje dobimo, ako čitamo dobre delavske liste in brošure. In ne samo čitati, ampak iste moramo tudi širiti, ker s tem, da list širimo, da mu pridobivamo vedno večji krog čitateljev, istega gospodarsko krepimo.

Mi vsi dobro vemo, da je v sedanji človeški družbi najboljše orožje v dosegu ciljev časopisje. Tega se dobro zavedajo kapitalisti, ki žrtvujejo milijarde za svoje časopisje. In tega se moramo tudi mi delavci zavedati, in naše časopisje podpirati kolikor nam pač

dopuščajo sredstva, ako hočemo, da bomo dosegli oni cilj, za katerega se borimo.

Jugoslovanska socialistična zveza izdaja svoje glasilo "Proletarca". Da je "Proletarec" potreben, je dokaz ta, da je tukaj; porodile so ga razmere, in razmere ga bodo obdržale: Jugoslovansko delavstvo ga potrebuje, in isto ga bo tudi obdržalo. Marsikateremu slovenskemu priseljencu v te deželo je ravno Proletarec odprl oči, da je spoznal, kdo so njegovi pravi prijatelji, in kdo zavajalci. So še med našim narodom drugi listi, ki hočejo biti "delavski listi", in to najrajši takrat, ko je treba dobiti naročnike, drugokrat so pa v službi onih, ki dajo največ dolarjev, ali kratko rečeno, da so vedno naproday najvišjemu ponudniku. In naj mi slovenski delavci podpiramo take liste, katerih naloga je zavajati delavce? Ali naj delavci podpiramo take liste, ki nas poznajo samo takrat, ko nas potrebujejo, in takrat ko jih pa mi potrebujemo, pa nas ne poznajo? Jaz mislim, da ne, ampak mi moramo podpirati one liste, ki nas poznajo vedno, in to so pa socialistični listi.

Ravno sedaj je kampanja za dvatisoč novih naročnikov Proletarca, in za naš okraj zapadno Pennsylvanijo je tudi določeno posebno število, katero je po mojem mnenju zelo majhno, in katero bo lahko izpolniti, ako se le malo potrudimo. In naša dolžnost je, da se potrudimo, in da dobimo ne samo toliko naročnikov, kot nam jih je predpisano, ampak še več. Pomisliti moramo, čim več naročnikov bo imel Proletarec, tem boljši bo, tem večji, in tem bolj bolj bo širil idejo socializma med delavci.

In ne samo Proletarca, ampak širiti moramo tudi krog čitateljev angleških socialističnih listov, in prva med temi sta American Appeal in The New Leader, oba tednika. Priporočam vam vsem, da si naročite ta dva lista, in jih tudi širite med angleškimi delavci.

Opozarjam še enkrat, da je časopisje naše največje in najboljše orožje; vsled tega ga moramo jačati, širiti in čitati, ako hočemo priti do cilja — osvobo-

ditve izpod kapitalističnega jarma. Na delo torej, za naše časopisje. —

Sledi razprava, kako pridobiti kolikor mogoče veliko naročnikov. Po diskuziji sprejet predlog sodruha Bana apelirati na eksekutivo, da ob priliki pošlje v Zapadno Pennsylvanijo zastopnika.

Sodrug Louis Britz predloži naslednji referat:

Jugoslovanski delavci in premogovna industrija.

Ako sem pravilno poučen so se jugoslovanski delavci pričeli naseljevati v premogovnih okoliših države Pennsylvanije nekako pred 45 leti. Prihajali so iz krajev sedanje Jugoslavije, nekaj se jih je priselilo tudi iz Nemčije. Primerjajoč današnje razmere v premogovni industriji s takratnimi so bili premogarji bolj plačani, kot so danes in razmere so bile tudi boljše. Toda, kakor se vsa industrija razvija v interesu kapitalistov, t. j. da se produkcija veča na račun delavcev, tako je tudi v premogovni industriji. Lastniki premogovnikov so vedno bolj izpopolnjevali sistem produkcije premoga, izkoriščali vedno bolj delavce. In ravno to je pa dalo misliti premogarjem, in videli so, da posamezni ne morejo doseči ničesar, in pričeli so misliti na organiziranje. Predno so pa prisilili lastnike premogovnikov, da priznajo njih organizacijo United Mine Workers of America so premogarji precej pretrpeli; da niso dosegli uspehov z lepa, ni treba pojasnjevati in da so v stavki trpeli tudi njih žene in otroci. Toda solidarni do zadnjega so zmagali in prisilili kralje premoga na kolena. Kako se stavke vršijo v Pennsylvaniji, mislim, da ni treba opisavati: Napram stavkarjem je domalega vse: Vsi trgovci, in vse javne oblasti; največkrat morajo stavkarji stanovali v navadnih šotorih, pa bila stavka v poletju ali pa pozimi v najhujšem mrazu; stradati morajo in prezebat. Toda vse to ne uklone odločnosti stavkarjev, ker dobro vedo, ako zmagajo, da bodo potem živeli vsaj malo v človeku dostojnih razmerah. In to je bilo vedno v vseh stavkah; od prve pa do sedanje.

V vseh stavkah smo bili Slovenci vedno prvi, ki

AKO IMATE NAVADO

varčevati, negujte jo s tem, da pričnete s hranilnim vložkom.

To za vas življensko vprašanje morate rešiti prej ali slej---čemu ne čimprej.

Varna banka
za uložiti vaš
denar.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

PUTUJTE V JUGOSLAVIJO Z NAŠIM POSREDOVANJEN.

smo se odzvali, in tudi vztrajali do zadnjega. V vseh stavkah so navadno Slovenci največ pretrpeli; kdo se še ne spominja masakra v letu 1910 in 1911 v Westmoreland County, pri katerem je padlo precej Slovencev! kdo se še ne spominja masakra v Ludlowu, Colo., leta 1913!

Sedanje razmere med premogarji so izredno slabe. Takoj po podpisnem premirju leta 1918 je pričela premogovna industrija v tej deželi pešati, in prihajati počasi v splošno krizo. Sploh je nastala v tej deželi gospodarska kriza v vseh panogah industrije. Lastniki premogovnikov se niso hoteli odreči svojemu velikemu dobičku, ampak ga hočejo še vedno več. Da morejo to doseči, je le mogoče pri povečani produkciji in znižanju produkcijskih stroškov. In pri tem so pa premogarji prvi prizadeti: Uvaja se izkoriščevalni obratni sistem v najširšem pomenu besede, utrjava se plače kolikor največ mogoče, odpuščajo stare, od dela utrjene premogarje, na njih mesta pa dobivajo mlade, toda v bojih neizkušene in neodločne delavce; ustavljajo obrat v strogo unijskih premogovnikih, in povečavajo produkcijo v neunijskih. Njih načrt je: premogarje gospodarsko uničiti ter jih pripraviti k pohlevnosti. Ko je potekla pogodba med lastniki premogovnikov in premogarji, so kompanije isto odredke obnoviti, še manj so pa hotele slišati o kakem povišanju plače. Izbruhnili je dolga stavka leta 1922, in tedaj se je prvič preizkusil odpor premogarjev. Že prej izstradani vsled brezposelnosti, so kljub temu vztrajali do zadnjega in izvojevali delno zmago. Toda vrste unijskih premogarjev so se pričele trgati.

K temu je tudi precej pripomoglo nesposobno vodstvo organizacije United Mine Workers of America, ki je konservativno do skrajnosti. Ni se hotelo zoperstaviti raznim šikanam od strani lastnikov premogovnikov napram premogarjem, ki so bile direktno proti pogodbi, katere so podpisali v Jacksonville, Fla. leta 1922. Centralno vodstvo premogarske organizacije se ni hotelo postaviti odločno v bran, ko so pričele razne premogovne družbe kršiti pogodbo. In to je dalo tudi povod, da so pričeli delavci sami kršiti pogodbo in so dovolili, da so lastniki premogovnikov v nekaterih premogovnikih vposlili več premogarjev, kot jih je potreba. Opažati je bilo tudi splošno nezadovoljnost radi pogodbe, ki se je glasila za tri leta. Moje mnenje je, da je taka doba pogodbe predolga, in da je delavstvu škodljiva. V splošnem ima odbor premogarske organizacije preveč oblasti, in članstvo premalo. V vseh važnejših zadevah kot je ravno sklepanje pogodbe med premogarji in lastniki premogovnikov bi morali premogarji imeti odločilno besedo in ne takozvani lestvični odbor, ki sklepa pogodbe kakor se njemu zdi. To vse ubija sentiment med premogarji za organizacijo.

V finančnih ozirih smo za sedanje stavke zelo slabo pripravljeni. Toliko bolj smo pa pripravljeni z izkušnjami, katere imamo od zadnjih stavk, glavni faktor pa je solidarnost, katera nas vse preveva, in ki nas bo vodila do končne zmage. Od te stavke je odvisno vse. Ako bomo vztrajali do zadnjega, tedaj ne bomo samo obdržali to kar so naši tovariši in predniki krvavo priborili: unijo in osemurni delavnik, ampak pridobili bomo še več. Ne smemo se ustrašiti raznih groženj od strani lastnikov premogovnikov in njihovih podprepnikov, katerih se ne manjka v tej državi. Groženj se nismo ustrašili leta 1922, in se jih tudi sedaj ne bomo. Ako so pričeli

obratovati nekatere manjše premogovnike s stavkaskazi, je to samo vada, da bi se vjeli premogarji-stavkarji vsled svoje malodušnosti. Družbe imajo petkrat večje stroške s temi premogovniki, kot pa dobička; ravno tako se ne smemo ustrašiti, ako pričnejo lastniki premogovnikov izganjati stare rudarje iz kompanijskih stanovanj; vsaj smo že navajeni tega. Biti moramo odločni in niti milijoni dolarjev, katere imajo lastniki premogovnikov na razpolago za razbitje te stavke, nas ne bodo premagali. Za nami stoji organizacija, ki bo napela vse sile, da prisili lastnike premogovnikov, da podpišejo pogoje, katere zahtevamo.

Vse naše napredne jednote in zveze imajo v svojih pravih točko, ki prepoveduje svojim članom opravljati v času stavke delo, katerega so pustili stavkarji, in ravno tako oboroženih čuvajev. In take točke so popolnoma na mestu. Apeliram na vse člane jednot in zvez, ki imajo taka pravila, da to točko strogo izpolnjujejo, ker je to njim samim v korist. Nadalje apeliram na člane, da se ogibljejo raznih najetih in nenajetih kompanijskih agitatorjev, ki hočejo pod raznimi pretvezami vzeti stavkarjem pogum. Ravno

MAX SLANOVEC

krojač in trgovina moške oprave.

Se priporočam rojakom

528 E. 152nd St., Collinwood, O.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerno.

Postrežba točna.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad. 3724 West 26th Street

Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213

Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 večer.

tako naj se stavkarji izogibljuje raznih izzivačev, ki so nalašč najeti od lastnikov premogovnikov za delati združbo med stavkarji in jih izzivati. Ravno tako naj se ogibljuje stavkarji kolikor največ mogoče komparijske zemlje.

Pri razdeljevanju stavkovne podpore je treba biti še posebno oprezen in previden, ker krivično razdeljevanje podpore ima skoro vedno slabe posledice za potek stavke. Podpora naj se razdeli med vse stavkarje brez razlike na versko ali politično prepričanje; kdor je potreben, ta naj dobi. Organizirajo naj se distriktni stavkovni odbori izmed članstva JSZ. in drugih naprednih jednot in zvez, ki naj pazijo, da se stavkovna podpora pravično razdeljuje med stavkarje; pazijo naj ne samo pri svojih organizacijah ampak tudi pri premogarski organizaciji, da ne bo kakenga izkoriščanja stavkovne podpore. Zbirajo naj se prostovoljni prispevki v vseh delavskih strokovnih organizacijah, in sploh med našimi somišljeniki.

Posebno je treba biti previden na shodih in pohodih, da ne bomo dali povoda napadom od strani državne policije in privatnih čuvajev, in da ne damo političnim oblastim povod da bi nas preganjale. Pred očmi je treba vedno imeti, da so premogovniški baroni dobro pripravljeni za to stavko, in da imajo na svoji strani skoraj ves državni politični aparat in neizčrpne finančne vire. Ako bomo vztrajni, solidarni in obdržali hladno kri v vseh slučajih, bomo izšli zmagoviti iz tega boja. Solidarnost je tista sila, pred katero se mora ukloniti vse."

Z ozirom na ta referat se vname daljša diskuzija, v katero posežejo vsi navzoči. Sodr. Terčelj predlaga, da konferenca izvoli odbor treh, ki naj to konferenco zastopa na skupnih shodih društev SNPJ., kot jih je zamislila seja gl. odbora SNPJ. januarja meseca, in ako se prijavijo k skupni akciji tudi društva SSPZ. in druge slične organizacije, in ta odbor naj poroča o tem na prihodnji konferenci in tudi v slovenskih listih. Predlog soglasno sprejet.

V korist konference apelira soodr. Terčelj, da naj se rojaki zanimajo za potek iste, ter naj agitirajo, da postane ta skupna organizacija vodilna sila delavstva v tem delu države Pennsylvanije. Apelira tudi za finančno podporo, ker brez financ organizacija ne more izvajati svojega dela.

Na seji je bilo nabranih prostovoljnih prispevkov od udeležencev \$47.15. Detajlirano poročilo o dohodkih in stroških bo podano prihodnji konferenci.

Za tajnika konference izvoljen soodr. John Terčelj. V odbor konference so izvoljeni John Langerhole, Marko Tekavec in Louis Britz.

Prihodnja konferenca se vrši v Moon Run in sicer v teku treh mesecev. Odbor naj določi dan zborovanja. Na predlog soodr. Britza da konferenca svoj oglas v majsko izdajo Proletarca.

Sodr. Britz poroča, da ima bivši tajnik okrožne organizacije JRZ. za zapadno Pennsylvanijo Joseph Peternel v blagajni še okrog \$49; po kratki diskuziji soglasno sklenjeno, da se apelira na njega, da to vsoto izroči konferenci, katera naj potem to vsoto izroči v stavkovni sklad.

Zaključek konference. —

John Koklich, predsednik; John Terčelj, tajnik;
Paul Posega, zapisnikar.

"Proletarec" izhaja nad dvajset let. Ves čas ga vzdržujejo delavci za delavce. Ves čas je zvest svojemu namenu — delu za socializem. Širite "Proletarca"!

✠ VŠČIPCI. ✠

ELYŠKI NAPREDEK.

Ely je napredna slovenska naselbina. Ima samo napredna slovenska društva, ki spadajo KSKJ., JSKJ., SNPJ. in SSPZ. Nekaj tudi drugim. Ko so članice najnaprednejše izmed naprednih podpornih jednot in zvez dobile povabilo, da naroče prvomajsko številko "Proletarca", so se zgražale v svetem strahu. Pismo so vrgle v košaro. "Takih cajteng na Ely ne nucamo", so rekle nekatere. Večina je prikimala. — Dobro! Kar "nucamo" je pobožnost. Vstala je članica in rekla: Dajmo za cerkev \$10. Glasovale so in dale. Gospod je lep, mlad, tako živahen, čemu se bi upirale. On vendar rabi pomoč. Ne dela v majni, štacune nima. Ima pa lepo stanovanje, avtomobil, postrežbo, in vse

Telefon na stan.: Lawndale 6707.

RICHARD J. ZAVERTNIK ODVETNIK

Urad: 127 N. Dearborn St.
soba 805

CHICAGO,

Telefon Central 5909.

ILLINOIS.

BARETINCIC & HAKY POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

to košta. Društvo najnaprednejše slovenske podporne organizacije ne more in ne sme koracati zadaj za društvi Kranjsko slovenske katoliške jednote, ampak spredaj. Določilo je pomoč in čast je rešena.

Jutranja zora — kako si čudna ob jutrih minnesotskih Slovencev! Dogodilo se je, da je samo ena članica glasovala proti. In župnik je vsled tega ne bo vzel v svoj avtomobil . . . — Elyška osa.

ČASNIKARSKA NERODNOST.

"Radnik" z dne 25. aprila je priobčil kartun pod naslovom "Imperijalisti reže na Unijo Sovjetskih Socialističnih Republika", ki pokazuje, kako revni in neodgovorni so nekateri listi, tiskani v neangleških jezikih. Dotični kartun je bil narisani, ko je bil Trocki še vodilni krmar v Rusiji. Tega je že precej časa nazaj. "Radnik" pa ga priobči kot novost. Je v tiskih za slike, pa si misli glavni urednik: jazbeci ne bodo razumeli. Ne razumejo. Ne razumejo Radnikovi, niti drugi jazbeci. Revolucije in barikad še ne bo, a Radnikovi ljudje dobe svoj vsakdanji kruh, kar je za kruhorce tudi važno.

BINGELJ PRAZNUJE 25-LETNICO.

Bingelnov list praznuje letos 25-letnico, in obljuboval je na dolgo in široko, da izide za to redko slavnost na dolgo in široko. Pa so ga izgnali iz tiskarne, ki so jo pomagali zgraditi naši dobri svobodomisleci, in slavnostna številka je šla rakom žvižgat. Če ne to, pa koledar, je rekel Bingelj. In iščejo centke za naročnino in oglase. Bomo videli kaj bo, ko se začne

delati ivje. Tisti pa, ki ste za bingljanje, — dajte, dajte! Čemu ne bi dali, ako pa se gre proti socializmu! Pogum velja! — Grrr.

Ne pozabi, dady!

"Ne p o z a b i, daddy — ko boš šel domov pojdi k drugistu in prinesi domov Trinerjevo grenko vino!" Vsaka dobra gospodinja pazi na svojo medicinsko omaro, ker noče, da bi bila brez tega izbornega zdravila, ki preprečuje neprebavo, slab tek, zaprtje in podobne želodčne neredne ter

kališce družinskega miru. "Oak Park, Ill., 27. aprila, 1927. Od kar rabi moj soprog Trinerjevo grenko vino, nima več želodčnih nepravil, njegov tek je dober in v splošnem se počuti ves prenovljen, za kar se imamo zahvaliti Trinerjevemu grenkemu vinu. Upam, da ga poskusijo tudi drugi in pronajdejo isto kot mi. Mrs. R. D. Rose." Vzorce pošljemo proti prejemu 15c; naslovite, Joseph Triner Company, 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VIANJEVA REPATICA , (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HIAE , (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA , zbirka povesti in ertic, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA , (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL , (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALOL , (Ivan Melek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZLOCIN IN KAZEN , (F. M. Dostojevski) II. zv. vezana	2.50
ZAPISKI IZ MRTVEGA DOMA , (A. M. Dostojevski), dva zv., vez. v platno	2.25
ZA SREČO , povest, broširana	.45
ZELENI KADER , (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZENSKA PISMA , (M. Prevost), broš.	.60
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLORJANSKE , (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLATARJEVO ZLATO , (A. Senos), vez.	1.20
ZENINI NAME KOPENELE , (Rado Murnik), broširana	.30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK , zbrani spisi, vezana	1.25

FRAN BRJAVEC , zbrani spisi, vezana	2.00
JOS. JURČIČ , zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI , zbrani spisi, vez.	1.50

PESMI IN POEZIJE.

BASNI , (Jean de la Fontaine, iz francoske prevle I. Hribar) vezana	1.00
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA , (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA , (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE , (Fran Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI , (Janko Glasar), broširana	.35
PREBERNOVE POEZIJE , vez.	.75
SLUTNJE , (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE , od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE , (J. S. Machar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA , poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENEC , (Ante Debeljak), broširana	.50
SVOJEMU NARODU , Valentin Vodnik, broširana	.85

SLEZKE PESMI , (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TRBOVLJE , (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA , (Vojislav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE , (Oton Zupančič), pesnitve, broširana	.40

IGRE

ANFISA , (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENESKI TRGOVEC , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI , (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana	.25
GOSPA Z MORJA , (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASLIJA , drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN OLOVEK , (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU , (Dr. I. Lah), igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTICNE DUŠE , (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85